

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2019 m. kovo 12 d. Nr. 8D-91(5.50E)

Vilnius

VADOVO ŽODIS

Šiandieninis žemės ūkis yra pajėgus susidoroti su daug naujų iššūkių: tai sveikas ir ekologiškas maistas, galimybė vartoti šviežius produktus (trumposios maisto grandinės), gyvulininkystės ir žuvininkystės plėtra; taip pat Lietuvos vardo garsinimas eksportuojant aukštos kokybės žemės ūkio produkciją; tautinio paveldo produktų išsaugojimas, jų rinkos ir amatų plėtra.

Daug nuveikta, kad būtų supaprastintos Kaimo plėtros programos priemonių taisyklės, o paraiškų vertinimas ir Europos Sąjungos paramos skyrimas tapo greitesnis.

Parengta Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros *Baltoji knyga*. Joje apibrėžti nacionalinės politikos iššūkiai, uždaviniai ir veiksmai iki 2030 m.

2018 metais pasirinktas racionaliausias ir efektyviausias melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelis, kuris bus įteisintas 2019 metais pakeičiant Melioracijos įstatymą.

2018 metų pabaigoje buvo paankstintas tiesioginių išmokų avansų mokėjimas už 2018 metais deklaruotus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus.

Pradėti realūs darbai ruošiantis ministeriją perkelti į Kauną, pertvarkant ją į modernią regioninę instituciją.

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

2018, kaip ir 2017 m., meteorologinės sąlygos žemės ūkiui buvo itin nepalankios. 2017 m. ilgalaiškės liūtys daugelyje Lietuvos savivaldybių padarė didelę žalą pasėliams, dalis pasėlių liko nenuimta. Žiemkenčių sėją labai apsunkino permirkę dirvos ir žema oro temperatūra, rudenį didelė dalis žiemkenčių liko nepasėta. Dėl 2018 m. Lietuvą alinusios sausros žemdirbiai taip pat patyrė nuostolių gaudami mažesnę nei įprastą žemės ūkio augalų derlių; preliminariai vertinama, kad Lietuva neteko apie 24 proc. grūdinių kultūrų derliaus. Dėl 2017–2018 m. ekstremalių reiškinių prarastų pajamų ūkininkai patyrė didelių nuostolių. Preliminariai skaičiuojama, kad 2018 m. žemės ūkio sektorius neteko apie 10 proc. bendrosios žemės ūkio produkcijos vertės.

Vyriausybei 2017 m. spalio pradžioje paskelbus ekstremaliąją situaciją šalyje, Lietuva kreipėsi į Europos Komisiją (EK), prašydama padengti nuo liūčių nukentėjusių žemdirbių nuostolius. 2018 m. Europos Sąjungos (ES) skyrė 9,12 mln. Eur nuostoliams kompensuoti už nepasėtus ir pasėtus žuvusius žieminius pasėlius, kurių derlius turėjo būti nuimtas 2018 m. 2018 m. Lietuva skyrė tokią pat sumą nacionalinio biudžeto lėšų nuostoliams kompensuoti, kurie susidarė dėl užmirkusių laukų nenuėmus 2017 metų derliaus.

EK atsižvelgė ir į 2017 metų pabaigoje ministerijos teiktą prašymą ir kaip nukentėjusiai nuo stichinės nelaimės šaliai 2018 metais skyrė 16,9 mln. Eur iš (ES) solidarumo fondo. 2018 m. patvirtintos ES solidarumo fondo lėšų panaudojimo pažeistai melioracijos infrastruktūrai atkurti ir prevencinėms priemonėms taikyti taisyklės bei pradėti vykdyti įgyvendinimo darbai.

Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, buvo paankstintas tiesioginių išmokų avansų mokėjimas už 2018 m. deklaruotus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus. NMA iki metų pabaigos ūkininkams išmokėjo daugiau kaip 473 mln. Eur paramos už 2018 m. deklaruotus plotus.

2018 m. EK pateikė teisės aktų projektus dėl ES bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) ateities po 2020 metų. Siekiama, kad ateityje BŽŪP būtų orientuota, visų pirma, į rezultatus. Vykstant deryboms dėl BŽŪP, įvairiuose ES lygio susitikimuose pristatant Lietuvos poziciją akcentuojama vienodų konkurencinių sąlygų tarp ES ūkininkų užtikrinimo svarba, kartu pabrėžiant, kad naujuoju finansiniu laikotarpiu būtina užbaigti tiesioginių išmokų (TI) konvergencijos procesą. Akcentuojamas adekvatus BŽŪP finansavimo poreikis. Vyko išsamios ir detalios diskusijos dėl atskirų ateities BŽŪP aspektų, vyksta Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdžiuose ir kituose įvairaus lygio formatuose. Diskusijos dėl BŽŪP po 2020 m. yra glaudžiai susijusios su daugiamečių finansinės programos (DFP) po 2020 m. klausimų svarstymu.

Tai lygiagrečiai vykstantys, tarpusavyje susiję procesai. Parama Lietuvos žemės ūkiui po 2020 m., jos apimtys priklausys būtent nuo derybų dėl DFP po 2020 m. (kuri apima ir BŽŪP finansavimo klausimus) rezultatų. Žemės ūkio ministerija DFP klausimų srityje glaudžiai bendradarbiauja su Finansų ministerija, LR Prezidentūra, Užsienio reikalų ministerija ir kitomis suinteresuotomis institucijomis, kad bendrų pastangų dėka užtikrintų kuo palankesnes ES paramos sąlygas Lietuvos žemdirbiams.

Dėl klimato kaitos poveikio augalams ir pasėliams, pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių bei žemės ūkio produkcijos supirkimo kainų svyravimo rinkose, ūkininkai šiandien susiduria su padidėjusia ekonomine ir aplinkos rizika, todėl vienas svarbiausių BŽŪP patobulinimų yra susijęs su rizikos valdymo priemonėmis. Rizikos valdymo priemonių taikymas, taip vadinamas *Omnibus*, tapo patrauklesnis, kadangi sumažinta nuostolių riba, t. y. parama gali būti skiriama, kai nuostoliai viršija 20 proc. ūkininko vidutinių metinių praėjusių trejų metų laikotarpio pajamų (buvo nustatyta 30 proc. riba). Padidintas paramos intensyvumas rizikos valdymo priemonėms nuo 65 proc. iki 70 proc. Leidžiama finansuoti sektorines pajamų stabilizavimo priemones, nuostolių skaičiavimui taikyti indeksus, atsirado galimybė teikti paramą tarpusavio pagalbos fondų ar pajamų stabilizavimo priemonių pradiniam kapitalui ar metiniam įmokų į fondus papildymui.

Kiaulienos sektorius vis dar yra veikiamas afrikinio kiaulių maro (AKM), todėl ieškoma priemonių, kuriomis būtų užkirstas kelias AKM plitimui bei sušvelnintas jo neigiamas poveikis kiaulių augintojams. AKM yra bendra ES ir kitų Europos šalių problema, kuri gali būti išspręsta tik bendrų pastangų dėka.

1 strateginis tikslas – užtikrinti ilgalaikę konkurencingo žemės ir maisto ūkio plėtrą, skatinti įvairesnę ekonominę veiklą kaime, bioenergetikos plėtrą, aplinką saugantį ir puoselejantį ūkininkavimą.

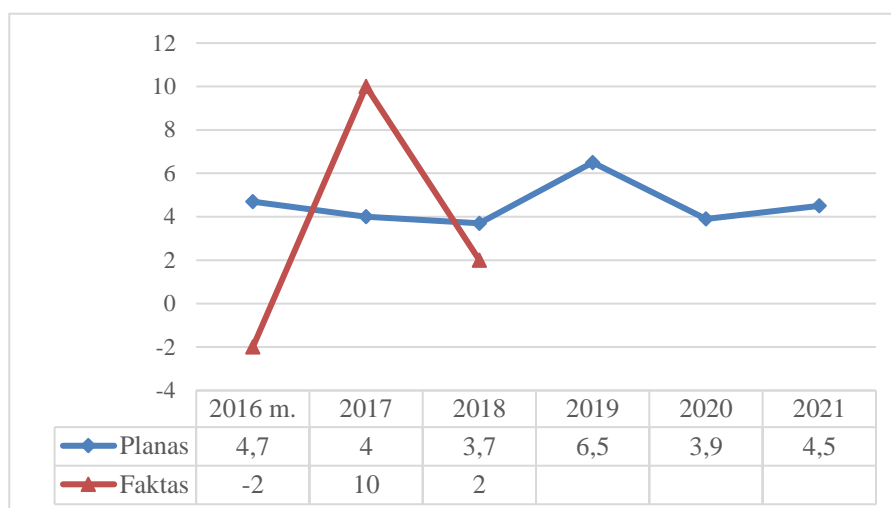
1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)*
01 001	Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimas	997 838	998 117,3	876 480,6	87,8
	<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>	811 336	811 336	691 456,8	85,2

* Nepanaudota 121 636,7 tūkst. Eur programai skirtų asignavimų. Valstybės biudžeto lėšos buvo sutaupytos sumažinus valstybės grūdų rezervą, likviduojant programos *Leader* žemdirbių mokymo metodikos centrą bei reorganizuojant valstybinę Gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybą, taip pat dėl mažesnio nei suplanuota lėšų poreikio pagal tam tikras pavienes priemones. Didžiąją dalį nepanaudotų ES paramos lėšų nulėmė tai, kad vėliau, negu planuota, buvo pasirašytos paramos sutartys ir vėliau pateikti mokėjimo prašymai bei prašytos mažesnės paramos sumos. Dalis lėšų nepanaudotos užsitęsusių viešųjų pirkimų procedūroms.

Informacija apie 1 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes¹:

1 grafikas. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

Žemės ūkio ministerijos planuotam 3,7 proc. eksporto augimui 2018 m. pritrūko 77 mln. Eur pajamų. Planuotas rodiklis nepasiektas dėl 2017 m. ir 2018 m. buvusių ekstremalių reiškinių. 2018 m. preliminariais skaičiavimais negauta apie ~200 mln. Eur augalininkystės produkcijos.

Planuojant Lietuvos eksporto pokytį, buvo įvertintas žemės ūkio ir maisto sektorių potencialas ir pasaulinių kainų dinamika, todėl 2020–2021 m. numatytas 4 proc. eksporto augimas yra gana ambicingas.

2018 m. Žemės ūkio ir maisto pramonės produktų eksportas, siekiantis 17,3 proc. viso Lietuvos eksporto, toliau išlieka labai svarbus Lietuvos ekonomikai. Išankstiniais statistikos departamento duomenimis 2018 m. iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 4 897 mln. Eur arba 1,6 proc. daugiau nei per 2017 m.

Lietuvos užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais eksportoimporto balansas nuo 2004 m. yra teigiamas. Teigiamas prekybos balansas 2018 m. sudarė 1 042 mln. Eur.

Pagal vertę Lietuvos svarbiausio eksporto produkcija – grūdai, pieno produktai, mėsos ir žuvies produkcija.

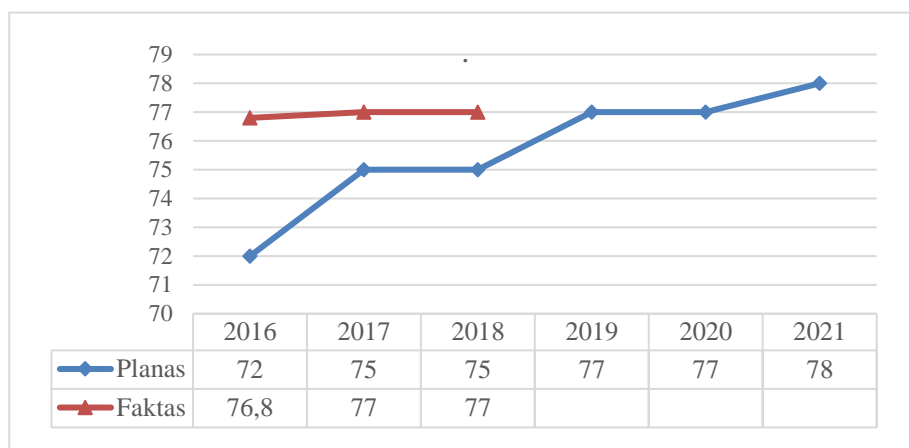
Žemės ūkio ministerija siekia padidinti eksporto apimtį, atverti naujas rinkas, išplėsti išvežamų produktų spektrą. Nuo 2014 m. Lietuvai atidaryta daugiau kaip 20 naujų pieno bei mėsos eksporto rinkų, o 2018 m. prisidėjo dar keturios: gauti veterinarijos sertifikatai duris atvėrė į Jungtinius Arabų Emyratus pieno ir žuvininkystės produktams, į Maroką – jautienai ir jos produktams, į Honkongą – kiaulienai, jautienai ir jų produktams ir į Ukrainą – kiaulienai ir kiaulienos pusgaminiams.

2018 m. intensyviai dirbta, kad į Kinijos rinką būtų galima eksportuoti lietuvišką jautieną bei kviečius. 2019 m. tikimasi padėti paskutinius taškus, taip pat vykdomos derybos dėl gyvūninės kilmės eksporto su 28 šalimis.

2018 m. Žemės ūkio ministerija organizavo Lietuvos žemės ūkio ir maisto pramonės subjektų dalyvavimą tarptautinėse parodose, verslo misijose ir kituose su eksporto plėtra susijusiuose renginiuose Amerikoje, Japonijoje, JAE, Kinijoje, Nyderlanduose, Vokietijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, kompensuodama dalį jų patirtų išlaidų.

¹ Atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

2 grafikas. Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

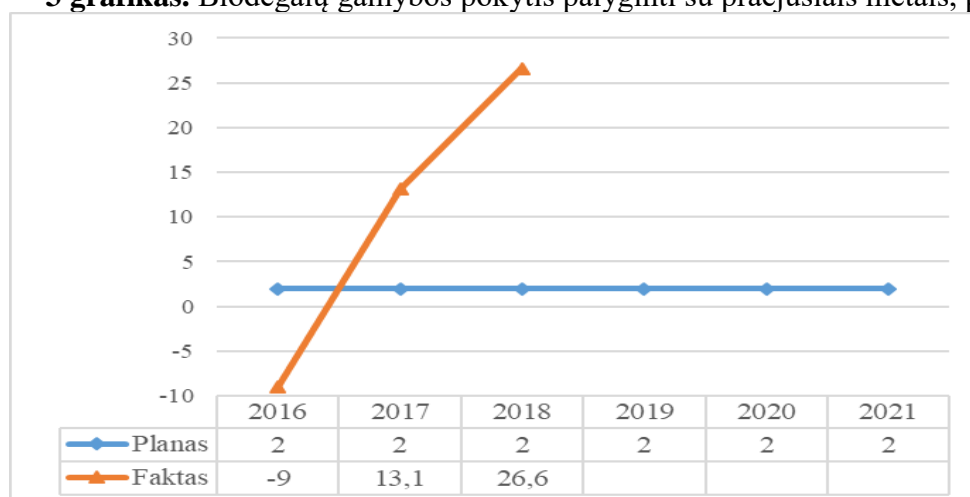
Kaimo vietovėse, kurios užima 97 proc. Lietuvos teritorijos, pajamos iš žemės ūkio veiklos Lietuvoje vis dar išlieka svarbus pragyvenimo šaltinis daugeliui kaimo regionų gyventojų. Įvertinant, kad ekonominis ir socialinis tvarumas ypač trapus tuose regionuose, kuriuose menkai diversifikuota ekonominė veikla ir didelė priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, siektina, kad kaimo politikos sprendimai būtų nukreipti į priemones verslui skatinti ir darbo vietoms kurti.

Siekiant didinti kaimo gyventojų pajamas ir užimtumą, taip pat labai svarbi yra smulkiojo verslo plėtra bei užimtumo ne žemės ūkio sektoriuose skatinimas. Pagal ekonominės veiklos rūšis tarp smulkių įmonių dominuoja paslaugų įmonės (prekyba, transporto ir saugojimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos).

Kaimo vietovėse gyvenančiųjų ir kitose veiklose dirbančiųjų dalies didėjimui nemažą įtaką turėjo Žemės ūkio ministerijos teikiama Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų ir 2014–2020 metų programų parama priemonėms, skirtoms kaimo ekonomikai įvairinti. Šios priemonės prisidėjo prie kaimo vietovių gyvybingumo stiprinimo, užimtumo ne žemės ūkio veikloje didinimo, bei sudarė sąlygas kurtis kaime.

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, gyvenančių kaime ir ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis jau 2017 m. pasiekė 77 proc. Tikimasi, kad didėjimo tendencija ir toliau išliks – t. y. 2021 m. ne žemės ūkyje užimtų gyventojų skaičius pasieks 78 proc.

3 grafikas. Biodegalų gamybos pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

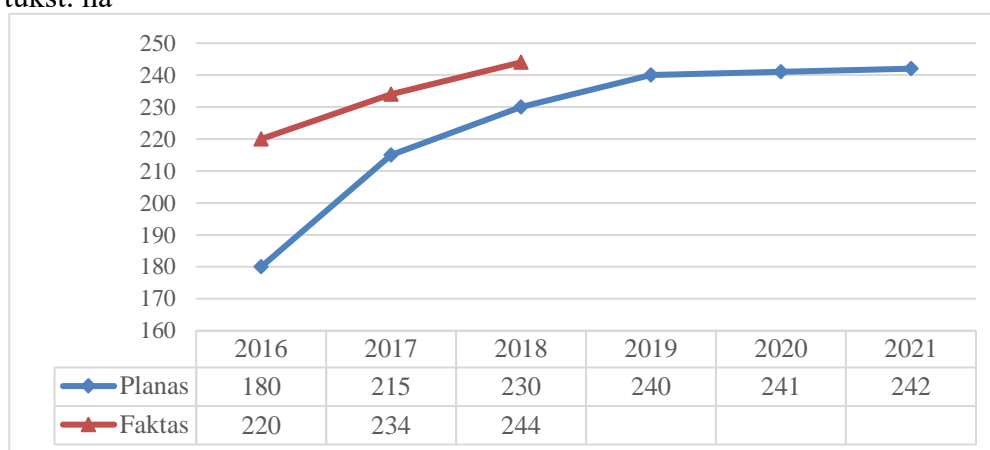
Šaltinis: Įmonių duomenys

Pagal biodegalus Lietuvoje gaminančių įmonių pateiktus duomenis, 2018 m. pagaminta 26,6 proc. daugiau biodegalų nei 2017 m., nes įmonės padidino gamybos pajėgumus (planuota kriterijaus reikšmė viršyta 24,6 proc. punktų).

Rapsų aliejaus, skirto rapsų metilo (etilo) esterui gaminti, gamintojams, rapsų metilo (etilo) esterio gamintojams, gaminantiems rapsų aliejų, skirtą rapsų metilo esterui gaminti, ir dehidratuoto etanolio gamintojams, atitinkantiems nustatytus tinkamumo kriterijus, teikiama valstybės pagalba, kompensuojant dalį žaliavos įsigijimo (išauginimo) išlaidų.

Biodegalų gamybos iš rapsų ir grūdų apimčių plėsti nenumatoma. EK pakeitė savo požiūrį į biodegalų gamybą. Pagal EP ir ET ILUC direktyvą (ES) 2015/1513 (dėl netiesioginio žemės paskirties keitimo, susijusio su biodegalais ir skystaisiais bioproductais) tradicinių (pirmos kartos) biodegalų gamybą iš rapsų ir javų grūdų siūloma riboti ir įskaičiuoti į 10 proc. planinį biodegalų rodiklį tik 7 proc. šių biodegalų. Likusius 3 proc. turėtų sudaryti pažangūs (antros kartos) biodegalai, kurie turi būti gaminami iš žemės ūkio ir medienos atliekų. Tuo siekiama mažinti neigiamą biodegalų gamybos įtaką maisto produktų balansui ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus.

4 grafikas. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose, tūkst. ha

Šaltinis: VšĮ „Ekoagros“ duomenys

2016–2018 m. sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose išaugo ir planuotos kriterijaus reikšmės buvo ženkliai viršytos. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose 2017 m., palyginti su 2016 m., padidėjo 14 tūkst. ha, planuota kriterijaus reikšmė viršyta 8,8 proc., 2018 m. palyginus su 2017 m., padidėjo 10 tūkst. ha, planuota kriterijaus reikšmė viršyta 6,1 proc.

Lietuvoje sertifikuotų ūkių skaičius mažėja (jie stambėja). 2018 m. sertifikuoti 2448 ūkio subjektai, 2017 m. – 2491, 2016 m. – 2539.

2018 metais ekologiškai ūkininkaujantys sulaukė nemažai veiklą lengvinančių ir skatinančių naujovių: kartu su paramos paraiškoms tiesioginėms išmokoms gauti buvo priimtos paraiškos iš pareiškėjų, vykdančių tęstinius įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“; supaprastinti atsiskaitymo dokumentai ir prailgintas dokumentų pateikimo terminas; panaikintas privalomas reikalavimas kas penkerius metus atnaujinti ūkyje naudojamą sėklą; kai kuriais atvejais taikomas griežtas įspėjimas, o ne sankcija; siekiant išlaikyti dirvožemio derlingumą, išplėstas tinkamų sėjomainai augalų sąrašas; subjektams, sertifikuojantiems elninius gyvūnus, praplėstos galimybės juos įsigyti ir kt.

Sertifikavimo įstaigos VšĮ „Ekoagros“ kontrolės sistemoje 2017 m. buvo 251 produktų tvarkymo ūkio subjektas; šie subjektai sertifikavo iš viso 279 vykdomas veiklas. 2018 m. VšĮ „Ekoagros“ kontrolės sistemoje buvo 282 (+31 lyginant su 2017 metais) produktų tvarkymo ūkio subjektai.

Ekologinio ūkininkavimo lyderis Lietuvoje yra augalininkystės sektorius. Šiuo metu ekologinė augalininkystė plėtojama daugiau kaip 202 tūkst. ha. Iš jų varpiniai javai sudarė 82 289 ha, ankštiniai – 23 451 ha, varpinių-ankštinių javų mišiniai – 4852 ha, daugiametės žolės – 73 666 ha, pūdymai – 1921 ha.

1 strateginio tikslo siekiama įgyvendinant ES BŽŪP priemones:

Tiesioginėmis išmokomis remiami ūkiai, siekiant palaikyti jų pajamų lygį bei skatinant puoselėti viešąsias gėrybes (aplinkosauga, kraštovaizdžio išsaugojimą ir kt.);

Įgyvendinama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, skirta žemės ūkio sektoriaus konkurencingumui stiprinti, aplinkai ir kraštovaizdžiui tvarkyti, kaimo gyventojų gyvenimo sąlygoms gerinti, smulkiajam verslui auginti ir užimtumui kaime didinti;

Rinkos reguliavimo priemonės pastaruoju metu naudojamos daugiau kaip rinkos apsaugos priemonės esant sutrikimams rinkose ir yra žemės ūkio sektoriaus stabilumo garantas.

Tiesiogines išmokas 2018 m. sudarė:

Pagrindinė tiesioginė išmoka – išmoka iš ES lėšų, mokama pareiškėjui už deklaruotą plotą, atitinkantį paramos teikimo reikalavimus einamaisiais metais pagal vienkartinės išmokos už plotus schemą; išmoka už pirmuosius hektarus – papildoma išmoka iš ES lėšų už nustatytą pareiškėjo deklaruotą žemės ūkio naudmenų pirmųjų (iki 30 ha) hektarų skaičių; žalinimo išmoka – papildoma išmoka iš ES lėšų už palankesnę aplinkos atžvilgiu žemės ūkio veiklą, mokama už plotą pareiškėjui, atitinkančiam žalinimo išmokos reikalavimus; išmoka jaunajam ūkininkui – papildoma išmoka iš ES lėšų, mokama už deklaruotą plotą pareiškėjui, atitinkančiam išmokos jaunajam ūkininkui reikalavimus; susietoji parama už plotą – papildoma parama iš ES lėšų, mokama tam tikrą žemės ūkio naudmenų plotą deklaruojančiam pareiškėjui už daržovių, išskyrus bulves, auginimą uždarajame (šildomuose šiltnamiuose) ir atvirajame grunte, taip pat už vaisių, uogų, baltyminių augalų, cukrinių runkelių, sėklinių bulvių auginimą bei javų auginimą iš sertifikuotos sėklos; susietoji parama už gyvulius – susietoji parama už pienines karves, mėsinius galvijus ir mėsines avis, pieninių veislių bulius, pienines ožkas.

Iki 2018 m. liepos 3 d. buvo pateiktos 128 136 paraiškos, deklaruotas 2 910 tūkst. ha plotas. Lyginant su 2017 m., deklaruota apie 16 tūkst. ha daugiau pasėlių ir žemės ūkio naudmenų, paraiškų skaičius sumažėjo apie 2 proc.

Patvirtinti tiesioginių išmokų avansų iki 70 proc. dydžiai pagal schemas ir tiesioginių išmokų ir dalies susietosios paramos už deklaruotus plotus dydžiai už 2018 m.: pagrindinė išmoka – 63,14 Eur už ha, išmoka už pirmuosius hektarus, kuri mokama už pirmuosius 30 ha – 57,88 Eur už ha, išmoka jaunajam ūkininkui, kuri mokama už pirmuosius 90 ha – 47,92 Eur už ha, žalinimo išmoka – 49,84 Eur už ha, susietoji išmoka už baltyminių augalų plotus – 50,14 Eur už ha, susietoji išmoka už sertifikuota sėkla apsėtus javų plotus – 14,21 Eur už ha, susietoji išmoka už plotus, kuriuose auginami cukriniai runkeliai – 94,43 Eur už ha, susietoji išmoka už vaisius ir uogas – 227,51 Eur už ha; susietoji išmoka už daržoves, auginamas atvirajame grunte – 344,19 Eur už ha.

Pasibaigus susietosios paramos už daržovių auginimą uždarajame grunte reikalavimų įvykdymo terminams ir nustačius reikalavimus atitinkantį plotą, nustatyta susietoji išmoka už daržovių auginimą uždarajame grunte (šildomuose šiltnamiuose) – 206,18 Eur už arą.

Už 2018 metus žemdirbiams iš viso priskaičiuota 475,3 mln. Eur tiesioginių išmokų.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos, EK patvirtintos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842, su paskutiniu pakeitimu, patvirtintu 2018-12-06 EK sprendimu Nr. C(2018) 8637 (toliau – Programa), priemonėms skirta 2,1 mlrd. Eur. Nuo Programos įgyvendinimo pradžios iki 2018 m. pabaigos gauta 498 062 paraiškų, kuriose prašoma paramos suma – 1,87 mlrd. Eur. Patvirtintos 456 165 paramos paraiškos, kuriose nurodyta paramos suma 1,27 mlrd. Eur, išmokėta 995,91 mln. Eur (47 proc. Programai skirtų lėšų).

Per 2018 metus patvirtintos 85 462 sutartys, išmokėta 248,61 mln. Eur Programos paramos.

Paminėtini šie 2014–2018 m. pasiekti rezultatai, įgyvendinant Programą:

-investicijas į žemės ūkio valdas atliko 3 071 ūkis (pabaigė įgyvendinti projektus), išmokėta 243,8 mln. Eur paramos;

-paremti (išmokėta visa skirta parama) 3 099 smulkūs ūkiai, o bendra investicijų suma šiems projektams įgyvendinti siekė 13,9 mln. Eur. Iš viso parama buvo patvirtinta 1 204 smulkiems ūkiams;

-įgyvendintas 161 projektas žemės ūkio vandentvarkos srityje, skirtas susidėvėjusios laukų drenažo sistemų infrastruktūros atnaujinimui, o šioms veikloms įgyvendinti buvo išmokėta beveik 46 mln. Eur;

-patvirtintos 973 paraiškos, pagal kurias teikiama parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui ir siekiama prisidėti kartu kaitos žemės ūkyje palengvinimo bei palankesnių sąlygų ūkininkavimui sudarymo. Iš jų 455 jaunieji ūkininkai baigė įgyvendinti projektus, o viešosios išlaidos šiems projektams įgyvendinti siekė 23,6 mln. Eur;

-įgyvendinus 49 projektus, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo ir jų ekonominės vertės didinimo, buvo sukurta 51 naujos darbo vieta;

-paramą gavo 241 valda, dalyvaujanti žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose. Šia priemone siekiama didinti žemės ūkio produkcijos pridėtinę vertę;

-įgyvendintas 21 projektas, skirtas investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir jų kokybės gerinimą. Viešosios išlaidos šiems projektams siekė 19,3 mln. Eur;

-paremta apie 3 tūkst. ekologinių ūkių, o šių ūkių plotas, kuriame buvo vykdomos ekologinio ūkininkavimo veiklos, siekia daugiau nei 223 tūkst. ha;

-parama išmokėta beveik 4 tūkst. ūkininkaujančių „Natura 2000“ teritorijose, o paremtas plotas siekė daugiau nei 34 tūkst. ha;

-vietovėse su kliūtimis (1,59 mln. ha plote) ūkininkaujantiems asmenims – daugiau nei 74 tūkst. valdų valdytojų išmokėta 276,3 mln. Eur ir taip prisidėta prie ūkininkavimo mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse skatinimo;

-paramą miško įveisimui gavo 477 valdos, o apželdintos mišku žemės plotas siekė daugiau nei 2,3 tūkst. ha. Taip pat parama buvo mokama už anksčiau įveistą 22,5 tūkst. ha plote mišką;

-įgyvendinti 3 298 asbestinių stogų dangos keitimo projektai kaimo vietovėse, pagal kuriuos išmokėta beveik 5 mln. Eur paramos lėšų.

programos įgyvendinimo poveikio šalies ekonominei ir (ar) socialinei situacijai vertinimas (vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 50 ir 54 straipsnių nuostatomis) bus atliekamas nepriklausomų vertintojų 2019 metais ir 2024 metais, atliekant Programos galutinį (*ex-post*) vertinimą.

2018 m. svarbiausi pokyčiai įgyvendinant Programą:

Perskirsčius Programos lėšas iš I ramsčio (tiesioginių išmokų), 50 mln. Eur bei skyrus 73,5 mln. Eur iš nacionalinio biudžeto padidintas finansavimas Programos priemonėms „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių“. Šį pakeitimą EK patvirtino 2018 m. gruodžio 6 d. sprendimu Nr. C(2018) 8637.

Programos valdymo komitetas 2018 m. IV ketvirtyje priėmė sprendimus keisti Programą. Pasiūlymas EK bus išsiųstas 2019 m. Paminėtini tokie sprendimai: papildyti naujomis priemonėmis („Prevencinių priemonių taikymas prieš vilkų daromą žalą“, „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“, „Pajamų stabilizavimo priemonė (Rizikų fondai)“); padidinti lėšas veiklos sritims „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir „Paramai smulkiems ūkiams“; skirti lėšų savivaldybėms vietiniams keliams tvarkyti; padidinti kompensacinių išmokų dydžius pagal veiklos sritį „Miško veisimas“; pakeisti nuostatas veiklos sričių „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“, „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“, „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ – siekiant sumažinti paramos gavėjams administracinę naštą bei supaprastinti paramos administravimo procesą, siūloma taikyti supaprastintus išlaidų apmokėjimus – fiksuotąją normą arba standartinį fiksuotą vieneto įkainį; patikslinti veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ aprašymą, siekiant sudaryti galimybes paramą gauti ne tik kaime, bet ir mieste veikiantiems ūkio subjektams, ir kiti pakeitimai.

Siekiant padidinti pareiškėjų ratą bei mažinant administracinę naštą 2018 metais buvo atlikti Programos administravimo taisyklių pakeitimai. Esminiai 2018 m. administravimo taisyklių pakeitimai yra susiję su paramos paraiškų vertinimo organizavimu, bei šio proceso vykdymo detalizavimu. Nustatyta, kad paramos paraiškų vertinimą sudaro atrankos vertinimas ir tinkamumo skirti paramą vertinimas. Taip pat administravimo taisyklėse detalizuojamas paramos paraiškų atrankos vertinimo procesas, vertinimo bei vertinimo metu siunčiamų užklausų / atsakymų pateikimo terminai.

Taip pat siekiant užtikrinti tinkamą pareiškėjų pasiruošimą paramos paraiškų surinkimui bei siekiant gerinti paramos paraiškų kokybę nustatytas terminas priemonių įgyvendinimo taisyklių patvirtinimui. Siekiant užtikrinti efektyvų paramos lėšų įgyvendinimą, nustatyta galimybė po paramos paraiškos pateikimo iki sprendimo skirti paramą priėmimo keisti numatytas investicijas tais atvejais, kai NMA vertinimo metu nustato, kad būtina keisti investicijos techninius parametrus, taip pat atlikti kiti administravimo taisyklių pakeitimai, kurie palengvina paramos kaimo plėtrai įgyvendinimą.

Supaprastintos Programos priemonių įgyvendinimo taisyklių nuostatos, kad pareiškėjams būtų paprasčiau gauti paramą bei administruojančioms institucijoms pagreitėtų paramos administravimo procesas. 2018 m. pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ buvo priimamos paramos paraiškos pagal naują paramos modelį, kai parama verslo planui įgyvendinti išmokama mokant išmoką (iki 16 tūkst. Eur), nereikalaujant pateikti išlaidas pagrindžiančių komercinių pasiūlymų ir patirtų išlaidų ir jų apmokėjimo įrodymo dokumentų. Įgyvendinimo taisyklėse atsisakyta dalies reikalavimų, susijusių su išlaidų vertinimu, ženkliai paprastesnė verslo plano ir trumpesnė paraiškos forma. Priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklėse daliai tinkamų finansuoti išlaidų (pieno ūkio fermoms, plokščiadugniams grūdų saugojimo bokštams) buvo nustatyti fiksuotieji projekto išlaidų vieneto įkainiai. Taikant šiuos įkainius, paramos gavėjui nereikia teikti išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų, reikia tik dokumentais pagrįsti projekto kiekybinį rezultatą. Taip pat pradėtas taikyti sąskaitų apmokėjimo būdas, kuris palengvina projektų finansavimo sąlygas.

2018 m. daugiau dėmesio buvo skiriama maisto tiekimo grandinės tobulinimui, į rinką tiekiamų produktų kokybės klausimams, rinkos reguliavimo priemonių efektyviam panaudojimui.

Įvertinus galimybes, įmonių potencialą ir uždavinius, siekiama pagerinti ministerijai pavaldžių įmonių veiklą, sumažinti jų išlaikymo kaštus. Suplanuotos ir vykdomos ministerijos valdymo srities valstybės valdomų įmonių ir įstaigų pertvarkos.

2 strateginis tikslas – sudaryti palankias sąlygas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui ir racionaliam jų panaudojimui.

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
02 001	Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas	19 184	17 029,5	10 130,8	59,5
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		12 153	12 153	5 493,6	45,2

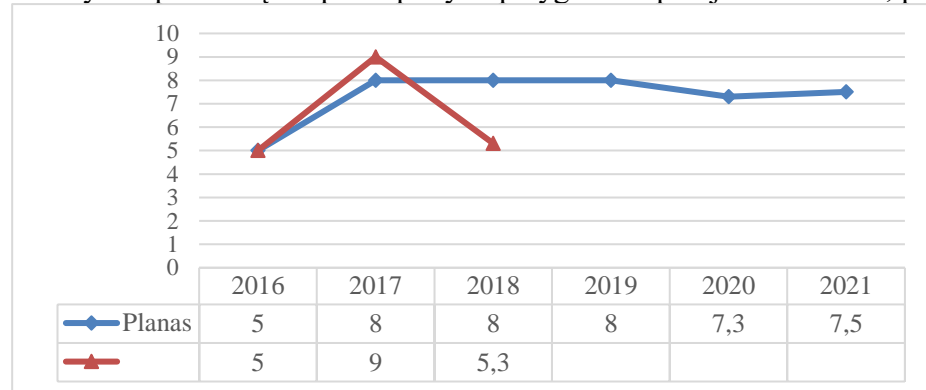
*02 001 programos „Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas“ asignavimai buvo sumažinti, nes metų eigoje sumažėjo lėšų poreikis paramai pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos priemones mokėti (nebuvo surinkta paraiškų, nukelti priemonių paraiškų surinkimo

terminai, pareiškėjai pateikė mažiau paraiškų negu buvo planuota). Asignavimai perskirstyti į kitas programas.

**Nepanaudota 6 898,7 tūkst. Eur programai skirtų asignavimų. Nevisišką paramos lėšų (ES, bendrojo finansavimo ir valstybės biudžeto lėšų) įsisavinimą sąlygojo tai, kad vėliau, negu planuota, pasirašytos paramos sutartys, vėliau pateikti mokėjimų prašymai. Apmokėjus faktines išlaidas, susijusias su žemės ūkio srities institucijų valdymu, liko nepanaudota valstybės biudžeto lėšų. Nesurinktos visos planuotos pajamų įmokos.

Informacija apie 2 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes²:

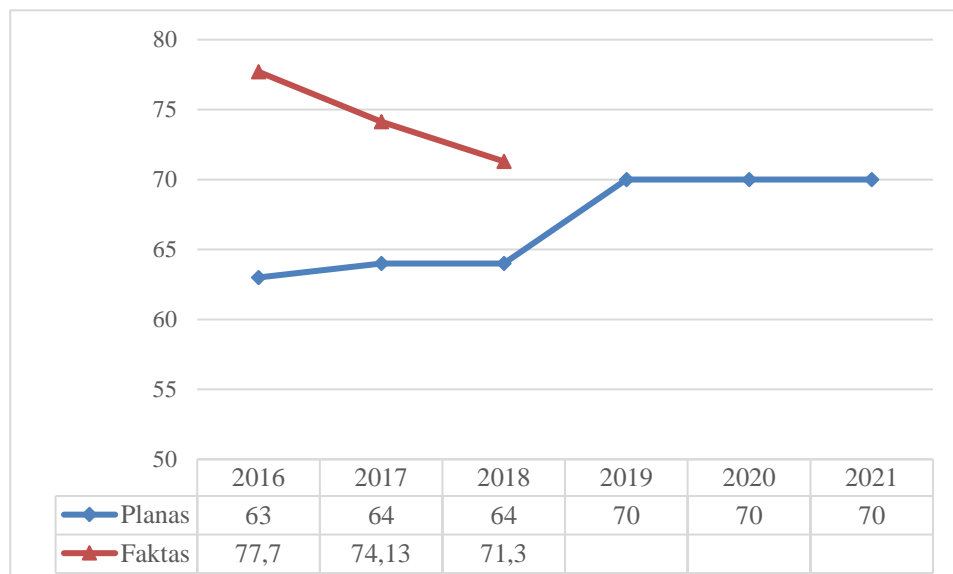
5 grafikas. Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Šaltinis: ŽŪIKVC duomenys

Žuvininkystės produktų eksportas pastaraisiais metais išaugo. 2018 m. žuvininkystės produktų eksportas, palyginti su 2017 m., padidėjo 5,3 proc., nors planuota kriterijaus reikšmė nepasiekta, nes gamybos augimas pradėjo lėtėti, šiek tiek sumažėjo akvakultūros produkcija, padidėjo vidaus vartojimas. Kasmet Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba teikia prašymus išduoti leidimus eksportuoti žuvininkystės produktus į eilę šalių. Žuvininkystės produktų gamybos ir eksporto augimui turi įtakos ir ankstesnių metų investicijos į žuvų perdirbimo pramonę ir akvakultūros įmones iš ES lėšų.

6 grafikas. Pagamintų žuvininkystės produktų kiekis vienam šalies gyventojui, kg

Šaltinis: Žuvininkystės tarnybos prie Lietuvos respublikos žemės ūkio ministerijos, ŽŪIKVC ir Lietuvos statistikos departamento duomenys

² Aatsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Pagamintų žuvininkystės produktų kiekis vienam šalies gyventojui yra gana didelis. 2016 m. vienam gyventojui buvo pagaminta 77,7 kg, 2017 m. – 74,13 kg, 2018 m. – 71,3 kg žuvininkystės produktų. Šis rodiklis 2018 m. šiek tiek mažesnis negu 2017 m., nes šiek tiek sumažėjo akvakultūros produktų gamyba, bendras laimikis tolimuosiuose žvejybos rajonuose taip pat šiek tiek mažesnis. Iš viso per 2018 m. sužvejota apie 70 tūkst. t, užauginta 3,7 tūkst. t žuvų, o žuvų perdirbimo pramonės produkcija sudaro apie 123 tūkst. t.

2 strateginiam tikslui siekti patvirtinta Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programa (toliau – Veiksmų programa). Nuo 2014–2020 metų veiksmų programos įgyvendinimo pradžios iki 2018 m. gruodžio 31 d. iš viso gautos 326 paramos paraiškos, kuriose prašoma paramos suma – 58,3 mln. Eur, Iš jų 67 paramos paraiškos atmestos ir (arba) išregistruotos (prašoma paramos suma sudarė 12,1 mln. Eur). Priimti sprendimai skirti paramą 237 paramos paraiškoms, pagal kurias buvo skirta 42,5 mln. Eur paramos (52 proc. visai Veiksmų programai įgyvendinti skirtų lėšų). Paramos gavėjams išmokėta 17,9 mln. Eur (22 proc. visai Veiksmų programai įgyvendinti skirtų Europos jūrinių reikalų ir žuvininkystės fondo lėšų).

Iš viso per 2018 m. pagal 2014–2020 metų veiksmų programos priemones buvo pateikta 79 paraiškos, pagal kurias prašoma paramos suma sudarė 8,522 mln. Eur. 30 paraiškų 5,237 mln. Eur sumai buvo atmesta (arba pareiškėjai jas išregistravo). Buvo patvirtinta / pasirašyta 89 sutartis pagal teigiamai įvertintas paraiškas, kurių bendra suma siekė 9,742 mln. Eur, o išmokėta per 2018 m. 5,415 mln. Eur.

Pagal I Sąjungos prioritetą (SP) „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos žvejybos skatinimas“ buvo patvirtinta / pasirašyta 59 paramos sutartys 2,609 mln. Eur sumai, o išmokėta – 613,5 tūkst. Eur paramos suma. Populiariausia paramos priemonė išliko „Jūrų biologinės įvairovės išsaugojimas ir atkūrimas. Laimikiui žinduolių ir paukščių padarytos žalos kompensavimo sistemos“ – patvirtintos 43 paraiškos 186,3 tūkst. Eur kompensacijoms gauti. Pasirašytos 2 paramos sutartys pagal stambesnius priemones „Pridėtinė vertė, produktų kokybė ir nepageidaujamos priegaudos panaudojimas (jūrų ir vidaus vandenų žvejybai)“ projektus už 2,147 mln. Eur. Pagal supaprastintąsias šios priemonės taisykles paramai buvo patvirtintos 7 paraiškos, kurių bendra suma sudaro 157,5 tūkst. Eur.

Pagal priemonę „Žvejybos poveikio jūrų aplinkai mažinimas ir žvejybos pritaikymas siekiant apsaugoti rūšis (jūrų ir vidaus vandenų žvejybai)“ 2018 m. buvo pasirašytos 5 paramos sutartys 50,6 tūkst. Eur sumai.

Taip pat paramai patvirtinta po 1 paraišką pagal priemones „Mokslininkų ir žvejų partnerystės“ (66,6 tūkst. Eur) ir „Energijos vartojimo efektyvumas ir klimato kaitos švelninimas. Pagrindinių arba pagalbinių variklių keitimas arba modernizavimas“ (1,1 tūkst. Eur).

Iki 2018 m. I SP priemonės (išskyrus kompensacinę priemonę „Laimikiui žinduolių ir paukščių padarytos žalos kompensavimo sistemos“) nebuvo pakankamai patrauklios pareiškėjams. Atlikus daugelį veiksmų ir įgyvendinimo taisyklių pakeitimų, 2018 m. pavyko pasiekti didesnio tinkamų paraiškų skaičiaus pagal SPI priemones. Žvejai pradėjo aktyviau investuoti tiek į žvejybos veiklą, tiek į selektyvesnius žvejybos įrankius.

Pagal II SP „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamo akvakultūros skatinimas“ buvo patvirtinta / pasirašyta 19 paramos sutarčių 1,368 mln. Eur sumai, o išmokėta – 2,976 mln. Eur.. Daugiausia paraiškų pagal šį SP patvirtinta pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (pagal supaprastintąsias taisykles) – 12 paraiškų 532,5 tūkst. Eur paramai gauti. Pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą (išskyrus energijos vartojimo efektyvumo didinimą)“ buvo pasirašytos 6 paramos sutartys 821,4 tūkst. Eur paramai gauti. Taip pat paramai buvo patvirtinta 1 paraiška pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir atsinaujinančioji energija“ (už 14,2 tūkst. Eur).

Pagal III SP „Bendrosios žuvininkystės politikos įgyvendinimo skatinimas“ buvo pasirašytos 2 paramos sutartys 1,467 mln. Eur sumai, o išmokėta – 1,203 mln. Eur suma.

Pagal IV SP „Užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas“ buvo pasirašytos 4 paramos sutartys

4,039 mln. Eur sumai. 3 iš šių patvirtintų sutarčių – pagal priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ (už 4,027 mln. Eur) ir 1 – pagal priemonę „Bendradarbiavimo veikla“.

Vietos plėtros strategijų (VPS) rengimas imlus laikui. VPS įgyvendinimas įgauna pagreitį, vietos projektų paraiškos teikiamos vertinamos ir jau dalis pradėta įgyvendinti. Nuolat komunikuojama su NMA, FARNET ir EK atstovais apie Sąjungos prioriteto įgyvendinimą ir neatidėliotinai sprendžiami kylantys klausimai.

Pagal V SP „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ 2018 m. buvo patvirtinta / pasirašyta 6 paramos sutartys 1,227 mln. Eur sumai, o išmokėta – 1,409 mln. Eur paramos suma. Pagal šį SP 3 paraiškos 323,6 tūkst. Eur sumai patvirtintos pagal priemonę „Gamybos ir prekybos planai“, 1 paraišką 803,5 tūkst. Eur sumai – pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ ir 2 paraiškos 100 tūkst. Eur sumai pagal priemonės „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ supaprastintąsias taisykles.

Pagal VI SP „Bendrosios žuvininkystės politikos įgyvendinimo skatinimas“ 2018 m. buvo pasirašyta 1 paramos sutartis 498,5 tūkst. Eur sumai. Pagal šį prioritetą įgyvendinama vienintelė priemonė „Žinių apie jūros būklę gerinimas“, remiamos veiklos deleguotos Aplinkos apsaugos agentūrai prie Aplinkos ministerijos, todėl paramos paraiškos priimamos tiesioginio šaukimo būdu. 2018 m. buvo pateiktos 2 paraiškos. Sklandų projekto vykdymą kol kas stabdo su viešaisiais pirkimais susijusios problemos – pirkimus laimėjęs tiekėjas nepradeda tinkamai vykdyti savo įsipareigojimų.

Paminėtina, kad 2018 m. liepos mėnesį įsigaliojo 2014–2020 metų veiksmų programos administravimo taisyklių pakeitimas, kuriuo sudarytos galimybės visose verslo investiciniuose projektuose taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą – kai paramos gavėjas gali teikti mokėjimo prašymą atlikęs investicijas, bet dar jų neapmokėjęs. Gavęs paramos dalį pagal pateiktą mokėjimo prašymą, jis privalės atsiskaityti su tiekėju. Šis būdas sumažins skolinimosi poreikį.

Paramos priemonių įgyvendinimas supaprastinta tvarka – tai populiarus būdas nedideliems projektams (parama iki 50 tūkst. Eur) įgyvendinti, nes pareiškėjams nereikia atskirai ruošti verslo plano (veiklos aprašas integruotas į paramos paraišką), paprastesnis finansavimo šaltinių pagrindimas, mažiau skaičiuojama ekonominio gyvybingumo rodiklių. 2018 metais pagal investicines priemones, skirtas žvejybos, akvakultūros ir perdirbimo sektoriams, buvo paskelbta net po du kvietimus teikti paramos paraiškas supaprastinta tvarka.

3 strateginis tikslas – užtikrinti racionalų žemės naudojimą, efektyvų ir kokybišką žemės santykių reguliavimą bei geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro ir erdvinės informacijos infrastruktūros plėtrą.

3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

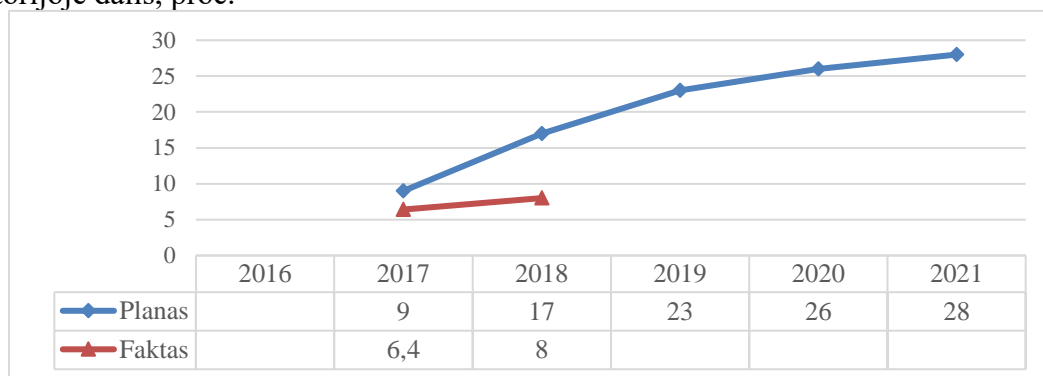
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)
03 001	Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas	30 172	25 951	25 795	99,4
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>			0,0	0,0	0,0

*03 001 programos „Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas“ asignavimai buvo sumažinti, nes metų eigoje sumažėjo lėšų poreikis: dėl užsitęsusių Žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo paslaugų ir Žemės reformos žemėtvarkos projektų įgyvendinimo

paslaugų viešųjų pirkimų sutartys su tiekėjais buvo pasirašomos vėliau nei planuota. Be to, piliečiai nepateikė duomenų apie sąskaitas, į kurias būtų galima perversi priklausančias kompensacijas už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius. Taip pat dėl užsitęsusių bylų nagrinėjimo nebuvo priimti ir neįsiteisėjo visi teismo sprendimai bei nutartys, kuriems įvykdyti buvo suplanuotos lėšos. Asignavimai perskirstyti į kitas programas.

Informacija apie 3 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes³:

7 grafikas. Suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifikuotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis, proc.

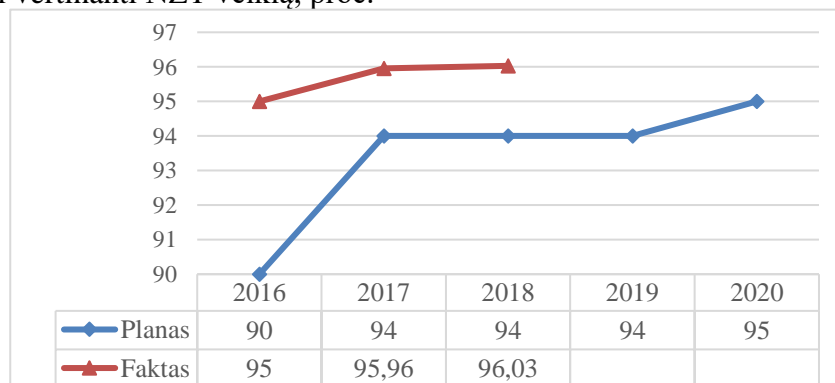
Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

Vertinimo kriterijaus „Suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifikuotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis“ susideda iš einamaisiais metais miestų teritorijose identifikuotos laisvos valstybinės žemės ploto ir einamaisiais metais žemės valdos projektuose suprojektuotos patikėjimo teise valdomos laisvos valstybinės žemės fondo žemės kaimo gyvenamosiose teritorijose ploto. Faktinė pasiekta kriterijaus reikšmė mažesnė nei buvo planuojama, nes:

- kaimo gyvenamosiose teritorijose laisvos valstybinės žemės fondą sudarantys žemės, miško, vandens plotai mažėja, todėl smulkesnių valstybinės žemės sklypų formavimas reikalauja vis daugiau laiko sąnaudų;

- miestuose laisvos valstybinės žemės plotams („Valstybinės žemės apskaitos moduliui kurti“) nebuvo skirtas finansavimas ir, be to, tuose miestuose kur daugiausiai nesuformuota valstybinės žemės sklypų, daugiau dėmesio buvo skiriama piliečių nuosavybės teisių atkūrimo procesui.

8 grafikas. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (NŽT) interesantų dalis, teigiamai vertinanti NŽT veiklą, proc.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

³ Atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Rodiklio „Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM interesantų dalis, teigiamai vertinanti Nacionalinės žemės tarnybos veiklą“ reikšmė apskaičiuojama pagal NŽT interesantų, pateikusių savo nuomonę apie NŽT veiklą asmenų aptarnavimo NŽT kokybės vertinimo anketose, pateikiamose asmenims jų aptarnavimo vietose ir interneto svetainėje www.nzt.lt. Interesantų, teigiamai vertinančių NŽT, dalis apskaičiuojama kaip einamaisiais metais gautų teigiamų NŽT veiklos vertinimų skaičiaus santykis su bendru gautų vertinimo anketų skaičiumi. Faktinės 2016 m., 2017 m. ir 2018 m. kriterijaus reikšmės pasiektos didesnės už planuotąsias.

9 grafikas. Erdvinės informacijos infrastruktūros erdvinį duomenų naudotojų skaičiaus pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

2018 m. planuota kriterijaus „Erdvinės informacijos infrastruktūros erdvinį duomenų naudotojų skaičiaus pokytis palyginti su praėjusiais metais“ reikšmė viršyta 17 proc. punktu. Lietuvos erdvinės informacijos portalo naudotojų skaičius padidėjo, kadangi 2018 m. portale teikiamų elektroninių paslaugų, kurių naudojimas, pasikeitus teisės aktams, tapo privalomas, skaičius išaugo. Be to, pradėjus teikti Adresų registro ir Nekilnojamojo turto kadastro sklypų duomenis, padidėjo bendra Lietuvos erdvinės informacijos portalo informacijos vertė.

Igyvendinant **3 strateginį tikslą**, nuo žemės reformos pradžios (1991 m.) iki 2019 m. sausio 1 d. pateikta 787,85 tūkst. piliečių prašymų *atkurti nuosavybės teises* į 4,024 mln. ha žemės *kaimo vietovėje*.

Priimti sprendimai 783,08 tūkst. piliečių atkurti nuosavybės teises į 4,02 mln. ha žemės, miško ir vandens telkinių, tai sudaro 99,84 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto. Liko atkurti nuosavybės teises 4,76 tūkst. piliečių į 6,55 tūkst. ha žemės, iš jų: 3,1 tūkst. piliečių negalima atkurti nuosavybės teisių į 4,66 tūkst. ha žemės, miško ir vandens telkinių dėl pačių piliečių neveikimo. Per 2018 metus nuosavybės teisės atkurtos 1,62 tūkst. piliečių į 2,25 tūkst. ha žemės.

Nuosavybės teisių atkūrimas miestams priskirtose teritorijose 2019 m. sausio 1 d.

Pateikta 51,82 tūkst. piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į 39,35 tūkst. ha žemės. Priimti sprendimai 45,77 tūkst. piliečių atkurti nuosavybės teises į 35,98 tūkst. ha žemės, tai sudaro 91,44 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose. Liko atkurti nuosavybės teises 6,05 tūkst. piliečių į 3,36 tūkst. ha žemės plotą. Per 2018 metus nuosavybės teisės atkurtos 0,36 tūkst. piliečių į 2,80 tūkst. ha miesto žemės.

Asmeninio ūkiui suteiktos ir naudojamos žemės įteisinimas 2019 m. sausio 1 d.

Yra 297,28 tūkst. naudotojų, kurių naudojamas žemės plotas sudaro 634,73 tūkst. ha. 269,9 tūkst. naudotojų privatizavo 580,92 tūkst. ha teisės aktais asmeniniam ūkiui jiems suteiktos ir naudojamos žemės ūkio paskirties žemės, su 23,67 tūkst. naudotojų sudarytos sutartys dėl 48,92 tūkst. ha valstybinės žemės nuomos, o 1,63 tūkst. ha šios žemės naudotojų parduodami ar išnuomojami žemės sklypai (2,27 tūkst. ha) įregistruoti Nekilnojamojo turto registre valstybės

vardu. Taigi iš viso įteisinta 99,39 proc. viso naudojamo asmeninio ūkio žemės ploto. Liko įteisinti 3,13 tūkst. asmeninio ūkio žemės naudotojų į 3,96 tūkst. ha asmeninio ūkio žemės. Per 2018 metus iš viso 1,23 tūkst. asmeninio ūkio naudotojų įteisinta asmeninio ūkio žemė arba jiems nutrauktos naudojimosi asmeninio ūkio žeme teisės.

Valstybinės žemės ūkio paskirties žemės įsigijimas. Nuo 2014 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymui, laisva valstybinė žemės ūkio paskirties žemė neparduodama, išskyrus įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje numatytus atvejus.

Iki 2019 m. sausio 1 d. fiziniai ir juridiniai asmenys iš valstybės įsigijo 345,82 tūkst. ha žemės ūkio paskirties žemės. Per 2018 metus fiziniai ir juridiniai asmenys iš valstybės įsigijo 0,09 tūkst. ha žemės ūkio paskirties žemės.

Vykdydama žemės naudojimo valstybinę kontrolę, NŽT 2018 metais atliko 12 763 patikrinimus šiose prioritetinėse srityse:

išnuomos žemės ūkio paskirties valstybinės žemės sklypų – 1456;

išnuomotų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų – 1226 ;

suteiktų laikinai naudotis žemės ūkio veiklai plotų – 1981;

apleistų žemės sklypų (plotų) – 1285;

žemės sklypų, besiribojančių su vandens telkiniais – 760;

kitų žemės naudojimo patikrinimų (namų valdų žemės sklypų, valstybinės žemės plotų, nesuformuotų atskirais žemės sklypais, kuriuose galimai vykdoma neteisėta veikla ir pan.) – 1125.

Siekiant užbaigti žemės gražinimą miestų teritorijose, yra aktyviai bendradarbiaujama su savivaldybėmis. Organizuoti susitikimai su Kauno, Palangos ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijomis dėl naujų žemės sklypų formavimo spartinimo. Su Vilniaus rajono savivaldybės atstovais dėl nuosavybės teisių atkūrimo spartinimo Vilniaus rajone. Vykdydant Žemės reformos įstatymo 22 straipsnio nuostatas, savivaldybės, kuriose yra laisvos neužstatytos žemės, pasitvirtino teritorijas, kur bus formuojami perduodami neatlygintinai nuosavybėn nauji žemės sklypai piliečiams nuosavybės teisėms į miesto žemę atkurti.

Iš 1656 piliečių kaimo vietovėje, kuriems liko atkurti nuosavybės teises ir kurie aktyviai dalyvauja nuosavybės teisių atkūrimo procese, 1151 piliečiui žemės sklypai suprojektuoti žemės reformos žemėtvarkos projektuose, likusiems žemės sklypų projektavimo darbai vykdomi arba bus vykdomi artimiausiu metu paskelbus žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo pradžią.

Nuo 2019-01-01 įsigaliojus Lietuvos Respublikos Seimui priimtam Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 21 straipsnio pakeitimo įstatymui XIII-1610, atsirado teisinis pagrindas piliečiams, kurie kviečiami rinktis naujų žemės sklypų nurodytu laiku neatvyksta rinktis arba atvykę per vieną mėnesį nuo kvietime nurodytos datos nepasirenka sklypų, arba jiems naujų žemės sklypų perduoti neatlygintinai nuosavybėn nėra galimybių dėl laisvos žemės fondo žemės šiame mieste trūkumo, naujų žemės sklypų nepasirinkusiems ar (ir) jiems naujų žemės sklypų perduoti neatlygintinai nuosavybėn nėra galimybių dėl laisvos žemės fondo žemės šiame mieste trūkumo, nuosavybės teises atkurti atlyginant pinigais.

4 strateginis tikslas – stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumą ir gerovę.

Šio strateginio tikslo savo kompetencijos srityje siekia ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, įgyvendindama 2018–2020 metų strateginį veiklos planą ir vykdydama programą „Valstybinė maisto ir veterinarijos kontrolė“.

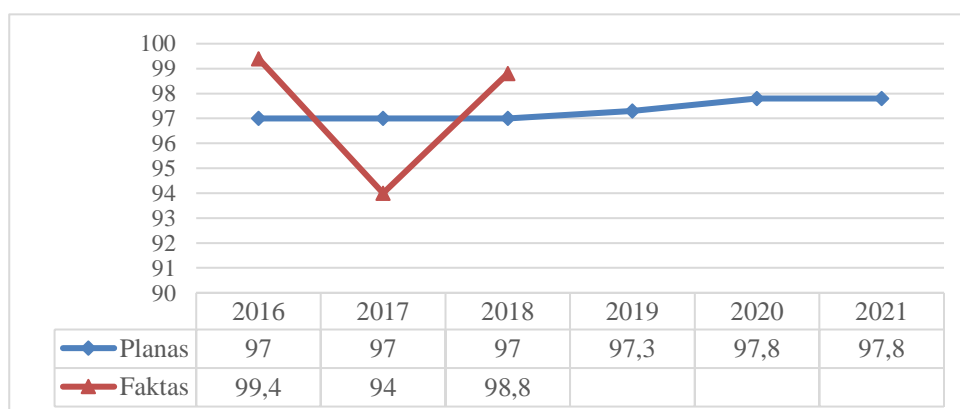
4 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
04 001	Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai	6 634	6 772,7	6 603,1	97,5
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		75	75	22,3	29,7

**Atsižvelgiant į tai, kad lėšų poreikis fitosanitarinės stebėsenos programai įgyvendinti apskaičiuojamas pagal suplanuotus kenksmingųjų organizmų stebėjimus, planuojamą paimti mėginių skaičių kenksmingųjų organizmų buvimui ir paplitimui nustatyti palankiausiai šiems organizmams aptikti metu, bei įvertinus planuojamas mėginių ištyrimo laboratorijoje sąnaudas, per 2018 m. Augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Fitosanitarinių tyrimų laboratorija (skyrius) gavo mažiau mėginių, nei buvo suplanuota, kadangi vykdant stebėseną nebuvo aptikta ieškomų kenkėjų ar augalų su kenksmingųjų organizmų sukeltais ligos požymiais. Taip pat pažymėtina, kad vieno mėginio ištyrimui yra taikoma daugiau nei vienas tyrimo metodas, kai tyrimo metu įtariama, kad mėginyje yra kenksmingasis organizmas, o tokių mėginių 2018 m. buvo mažiau nei planuota. Be to, esant dideliame mėginių sraute ir siekiant operatyviai iširti mėginius bei kuo skubiau pateikti tyrimų rezultatus ūkio subjektui, tyrimai buvo organizuojami efektyviai panaudojant darbuotojų darbo laiką, tuo pačiu taupiai naudojant laboratorines priemones, mėginiai buvo grupuojami ir tiriami grupėmis. Tad 2018 m. atliekant tyrimus buvo panaudota mažiau laboratorinių reagentų bei skirta mažiau darbuotojų darbo laiko planuotiems mėginiams iširti.

Informacija apie 4 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes⁴:

10 grafikas. Augalų sveikatingumas, išreikštas proc. patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų

Šaltinis: Valstybinės augalininkystės tarnybos prie ŽŪM duomenys

⁴ Atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

2016 m. atliekant fitosanitarinius patikrinimus, augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų nustatyta nedaug. Planuota, kad 2017 m. patikrinimai, per kuriuos nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų, sudarys 97 proc. visų patikrinimų. Faktiškai tokių patikrinimų buvo mažiau – 94 proc. Tačiau 2018 m. per patikrinimus nustatytų pažeidimų dalis, palyginti su 2017 metais, vėlgi sumažėjo, Europos Komisijai atkreipus dėmesį į besikartojančius medinės pakavimo medžiagos, įvežamos su įvairiais krovniais iš Baltarusijos, apdorojimo pagal Tarptautinio fitosanitarijos priemonių standarto Nr. 15, pažeidimus ir nustačius griežtas kovos su neapdorotos medinės pakavimo medžiagos gabenimu priemones.

Siekiant užtikrinti augalų sveikatingumą, didinamas ūkio subjektų sąmoningumas, jiems teikiant metodinę pagalbą ir konsultacijas telefonu, el. paštu ir raštu, aiškinant teisės aktų reikalavimus, skleidžiant informaciją žiniasklaidoje ir žemdirbių mokymų metu.

Igyvendinant **4 strateginį tikslą** užtikrinama, kad į Lietuvos Respublikos ir ES rinką būtų tiekiami fitosanitariniu požiūriu sveiki augalai, augaliniai produktai ir kiti susiję objektai, neplistų kenksmingieji organizmai. Fitosanitariniai tikrinimai vykdomi tiek Lietuvos Respublikoje auginamų, dauginamų augalų, gaminamų augalinių produktų ir kitų su augalais ir augaliniais produktais susijusių objektų, tiek į Lietuvos Respublikos ir ES teritoriją įvežamų, iš jos išvežamų, teritorijos viduje ir per ją tranzitu vežamų, joje sandėliuojamų, superkamų, realizuojamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų. Šie veiksmai itin svarbūs siekiant įgyvendinti bendrą ES augalų sveikatingumo politiką. Užtikrinama įvežamų, išvežamų ir tiekiamų rinkai vaisių ir daržovių atitiktis prekybos standartams bei atliekama žmonių maistui ir gyvūnų pašarams neskirtų genetiškai modifikuotų augalų ir augalinių produktų kontrolė bei tokių produktų, kuriuose galėtų būti genetiškai modifikuotų organizmų, stebėseną pasienyje ir vidaus rinkoje. Ūkininkams suteikiama galimybė sėti įvairių rūšių žemės ūkio augalų sertifikuotą, Lietuvoje iširtų ir registruotų veislių patikrintą sėklą, sudaromos geros sąlygos eksportuoti Lietuvoje išaugintą produkciją, nes ji atitinka ne tik ES, bet ir kitų šalių reikalavimus.

Atliekant dauginamosios medžiagos sertifikavimą ir rinkai tiekiamos žemės ūkio, sodo ir daržo augalų dauginamosios medžiagos kokybės kontrolę, užtikrinama jos kokybė, pirkėjas gali įsigyti kokybišką sertifikuotą dauginamąją medžiagą, o tiekėjas – konkurencingai dalyvauti ES rinkoje. Atliekant pluoštinių kanapių auginimo priežiūrą ir vykdant jų produktų kontrolę užtikrinama, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje auginamos pluoštinių kanapių veislės ir tiekiami rinkai pluoštinių kanapių produktai gauti, iš kanapių veislių, kuriose tetrahidrokanabinolio kiekis neviršija 0,2 proc.

Vykdant dauginamosios medžiagos siuntų ir augalų pasėlių stebėseną galimai genetiškai modifikuotų organizmų priemaišų atsiradimo rizikai įvertinti ir genetiškai modifikuotos dauginamosios medžiagos siuntų ir augalų pasėlių kontrolę, siekiama užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje nebus auginami genetiškai modifikuotų veislių augalai.

Valstybės rezerve saugomų grūdų kokybės kontrolė užtikrina, kad grūdai bus išlaikyti nepablogėjusios būklės ir grūdus ilgai saugant bus išvengta nuostolių.

Augalų apsaugos produktų naudotojams prieinami efektyvūs Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai kovai su augalų ligomis, kenkėjais ir piktžolėmis ir kt. Siekiama, kad augalų apsaugos produktų naudojimo pažeidimų mažėtų. Tik registruoti ir tinkamai saugomi augalų apsaugos produktai gali būti tiekiami rinkai ir naudojami nekeliant pavojaus žmonių sveikatai, gyvūnams ir aplinkai.

Buvo užtikrinama, kad į Lietuvos Respublikos ir ES rinką būtų tiekiami fitosanitariniu požiūriu sveiki augalai, augaliniai produktai ir kiti susiję objektai, neplistų kenksmingieji organizmai, vykdyta Lietuvoje pagaminto, įvežto, importuoto ir tiekiamo Lietuvos rinkoje maisto, pašarų, gyvūnų, gyvūninių produktų ir veterinarinių vaistų, veterinarinės paskirties biocidų valstybinė kontrolė, teikiama informacija ir konsultacijos visuomenei.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

3.5 kryptis: Vietos savivaldos ir regionų stiprinimas

3.5.2. darbas. Regionų valdymo ir savivaldos tobulinimas, diegiant atvirumo visuomenei ir partnerystės principus, priimant sprendimus

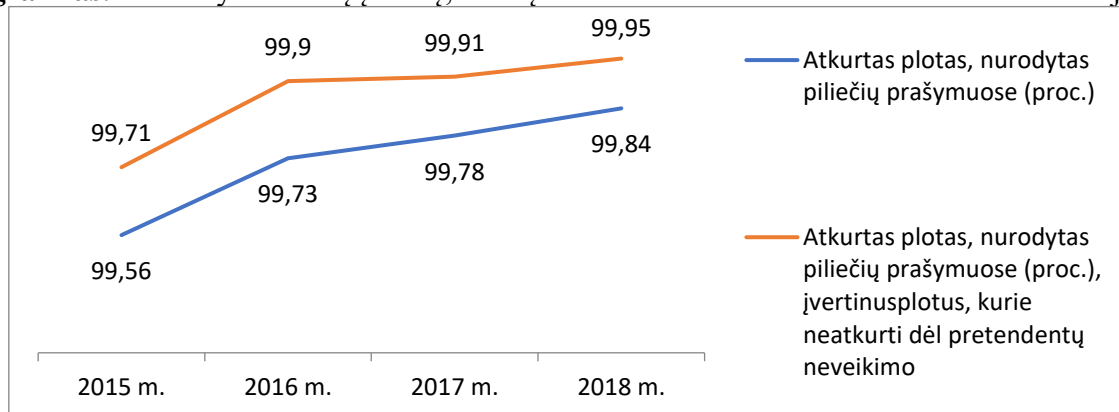
Vienas iš svarbiausių NŽT darbų – piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimas, intensyviai vykdytas 2018 m.

2019-01-01 duomenimis, nuosavybės teisės šalies kaimo vietovėse yra atkurtos 783,084 tūkst. piliečių į 4017,724 tūkst. ha ploto. Tai sudaro 99,84 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto (99,95 proc., įvertinus plotus, kurių negalima atkurti dėl pačių piliečių neveikimo).

2019-01-01 duomenimis nuosavybės teises miestuose atkurtos 45,77 tūkst. piliečių į 35,98 tūkst. ha žemės plotą, t. y. į 91,44 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose.

Iš viso per 2018-uosius priimti 3838 sprendimai dėl piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimo. Iš jų 2256 sprendimai priimti dėl nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo kaimo vietovėse ir 1582 sprendimai – dėl nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo miestų teritorijose.

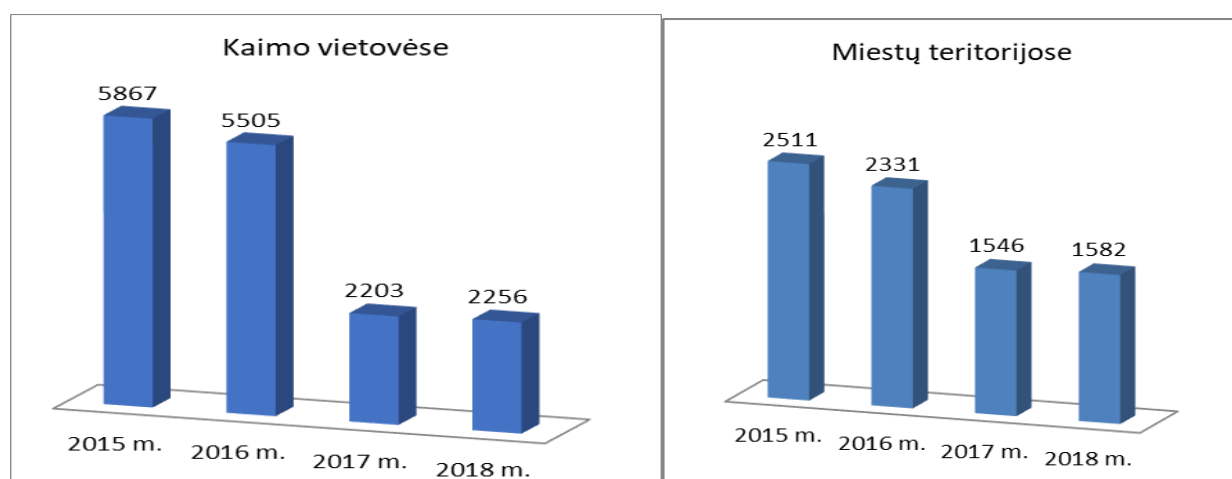
11 grafikas. Nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimas kaimo teritorijose

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

Šalies 47 rajonuose nuosavybės teisės piliečiams atkurtos daugiau kaip 99,93 proc., išskyrus pavienius atvejus, kur negalima atkurti nuosavybės teisių dėl pačių piliečių neveikimo (pasyvumo). Šie piliečiai kviečiami dažniausiai neatvyksta į pretendentų susirinkimus, kuriuose projektuojami žemės sklypai, o jei ir atvyksta, be priežasties nesirenka ar vengia pasirinkti projektuojamo žemės sklypo vietą. Be to, dalis piliečių yra išvykę ar pakeitę gyvenamąją vietą, nežinomi jų ar jų įpėdinių adresai, dalies pretendentų (mirusiųjų) nežinomi įpėdiniai. Pasitaiko atvejų, kai piliečiai net nenurodo vietovės, kurioje norėtų gauti žemės. Pažymėtina, kad priimtų sprendimų atkurti piliečių nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius žemės plotai maži, todėl rezultato kriterijus per metus padidėja nežymiai. Paminėtina, kad šalies rajonuose, kuriuose yra užbaigtas nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo procesas, toliau vykdoma žemės administravimo procedūra, t. y. įgyvendinama valstybės politika žemės administravimo, pardavimo aukcionuose, valstybinės žemės perleidimo, nuomos, perdavimo naudotis srityse ir kitose žemės reformos srityse.

12 grafikas. 2015–2018 m. priimta sprendimų dėl nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimo kaimo vietovėse ir miestų teritorijose

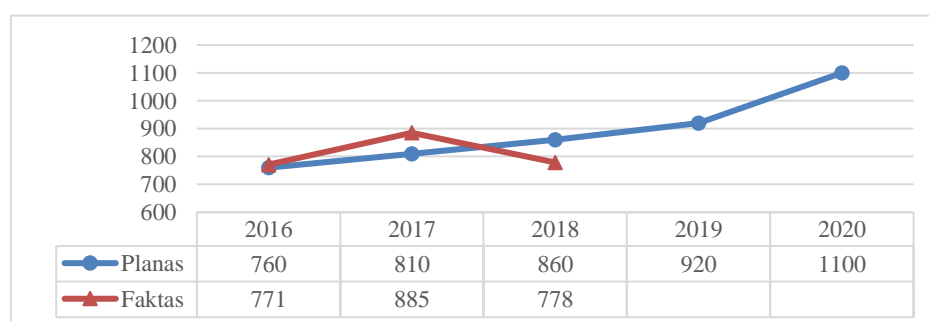

Šiuo metu NŽT vykdo nuosavybės teisių atkūrimo procesą kaimo vietovėse 1656 aktyviems piliečiams į 1888 ha žemės ar miško plotą. Pažymėtina, kad didžiajai daugumai aktyvių piliečių žemės sklypai suprojektuoti ar šiuo metu projektuojami žemės reformos žemėtvarkos projektuose. Todėl galima teigti, kad nuosavybės teisių į žemę atkūrimo proceso esminiai darbai baigti ir liks tik suprojektuotų žemės sklypų paženklavimo vietovėje darbai bei juridinis nuosavybės teisių įforminimas (sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimas). Atkreipiame dėmesį, kad 3110 piliečių negalime užbaigti nuosavybės teisių atkūrimo procedūros dėl jų pačių neveikimo. Iš 1656 aktyvių piliečių 234 piliečiams, kuriems jau bent kartą buvo projektuoti žemės sklypai, iš žemėtvarkos projekte likusio ploto, į kurį neatkurtos nuosavybės teisės, projektavimo darbai bus vykdomi 2019 m. Atkreiptinas dėmesys, kad žemės gražinimo procesui baigiantis mažėja ir priimamų sprendimų skaičius.

4.5 kryptis: Tausaus ir konkurencingo žemės bei maisto ūkio stiprinimas⁵

Eurostat duomenimis, atskirose ES šalyse bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūra skiriasi. Lietuvoje, kaip ir daugumoje ES šalių, dominuoja augalininkystės produkcija (2018 m. Lietuvoje augalininkystė produkcijos vertė sudarė apie 60 proc.). Dėl dominuojančios augalininkystės bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti 1 ha žemės ūkio naudmenų, 2017 m. Lietuvoje buvo viena mažiausių ES; šis rodiklis buvo didesnis tik už Estijos ir Latvijos rodiklius. Žemės ūkio ministerijos teikiama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programų parama žemės ūkio valdoms modernizuoti ir kitoms su konkurencingumo stiprinimu susijusiomis priemonėmis leidžia tikėtis, kad Bendrosios produkcijos apimtis didės ir atsilikimas nuo senųjų ES šalių mažės.

13 grafikas. Bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, Eur

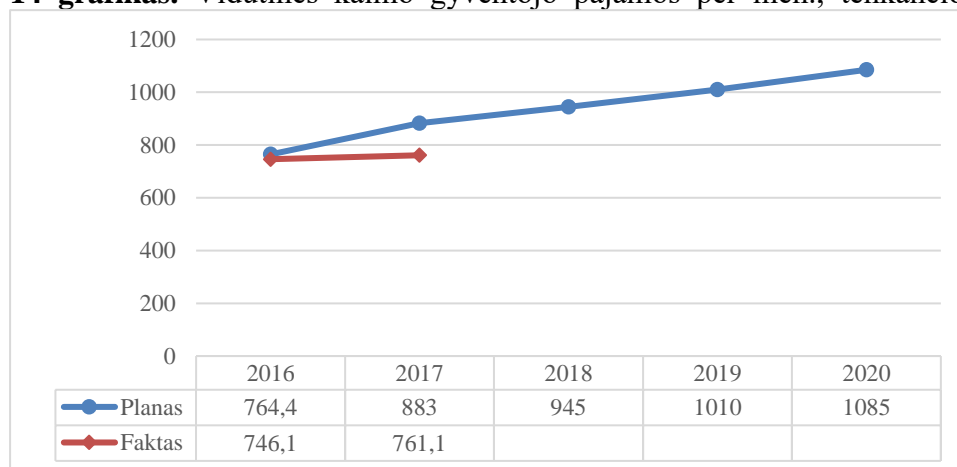

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

⁵ Atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

Remiantis išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2018 m. žemės ūkio produkcijos buvo pagaminta už 2295 mlrd. Eur; bendrosios žemės ūkio produkcijos vertė, palyginti su 2017 m., sumažėjo 9,4 proc. – tai nulėmė 13 proc. sumažėjusi augalininkystės ir 4 proc. gyvulininkystės produkcija. 2018 m. prastėjusiai padėčiai augalininkystės srityje didžiausią įtaką turėjo ekstremalūs gamtos reiškiniai, 24 proc. sumažinę 2018 m. augalininkystės derlių. Šių netekimų visai nekompensavo supirkimo kainų didėjimas.

14 grafikas. Vidutinės kaimo gyventojų pajamos per mėn., tenkančios 1 namų ūkiui, Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

2018 m. pajamų LR statistikos departamentas dar nepaskelbė (bus skelbiami 2019 rugpjūčio mėn.), bet net įvertinant, kad absoliutine reikšme pinigines pajamas kyla, ženkliai sumažinti atotrūkį nuo miesto (ypatingai didžiųjų miestų) gyventojų pajamų nepavyksta. 2017 m. duomenimis kaimo vietovių namų ūkių pajamos siekė 761 Eur per mėnesį, t. y. 1,97 proc. daugiau nei 2016 m., ir tai sudarė 73 proc. visų miestų gyventojų pajamų vidurkio. Atkreiptinas dėmesys, kad Statistikos departamento skelbiamais duomenimis, kaimo gyventojų (namų ūkių) pinigines pajamas 2017 m. pasiekė 96 proc. mažesnių miestų gyventojų pajamų lygį ir ši suartėjimo dinamika yra teigiama, ko negalima pasakyti apie didžiųjų miestų ir kaimo vietovių namų ūkių pajamų suartėjimą.

Žemės ūkio ministerija, siekdama didinti kaimo vietovių namų ūkių pinigines pajamas, taip pat teisingesnio paramos žemės ūkiui paskirstymo, skatina verslumą ir inovacijų diegimą, kryptingai remia smulkius ūkius, skatina smulkiojo verslo plėtrą ir kooperaciją, didina užimtumą. Numatome, kad 2020 m. kaimo gyventojų pinigines pajamas per mėnesį, tenkančios 1 namų ūkiui, turėtų praktiškai susilyginti su mažųjų miesto gyventojų namų ūkių pajamomis.

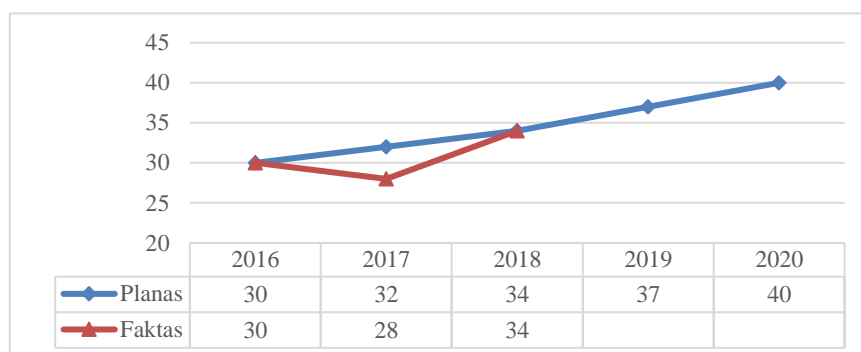
4.5.1. Darbas. Ūkininkų derybinės galios stiprinimas ir konkurencingumo didinimas Žemės ūkio produkcijos perdirbimo kooperatyvų kūrimosi ir veiklos rėmimo modelio įdiegimas

Kooperacija mūsų šalies žemdirbiams, ypač smulkiesiems, yra ypač svarbi. Tai – viena iš galimybių sustiprėti ir išsilaikyti rinkoje. Žemės ūkio ministerijos iniciatyva prieš dvejus metus patobulinus Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymą, vis daugiau kooperatyvų pripažįstami žemės ūkio kooperatyvais. 2017 m. metais žemės ūkio kooperatyvais pripažino 22 kooperatyvus, o 2018 m. 26. Jų vykdomos veiklos pačios įvairiausios: vaisių, uogų ir daržovių sulčių gamyba, sandėliavimas ir saugojimas, mėsos produktų gamyba, žalio pieno supirkimas, galvijų auginimas, sėklininkystė, paslaugų žemės ūkiui teikimas, įvairi didmeninė prekyba ir kt.

Lietuvoje pripažinimą jau yra gavę apie 200 žemės ūkio kooperatyvų.

Sugriežtinti pripažinimo žemės ūkio kooperatyvu reikalavimai leidžia iš kitų ūkio sektorių kooperatyvų tiksliau išskirti žemės ūkio kooperatyvus, realiai atstovaujančius žemdirbių interesams. Pripažinto žemės ūkio kooperatyvo dauguma narių turi būti žemdirbiai. Toks kooperatyvas privalo daugiau kaip 50 proc. visos savo veiklos (produktų supirkimas, prekių pardavimas, paslaugų teikimas) vykdyti su kooperatyvo nariais.

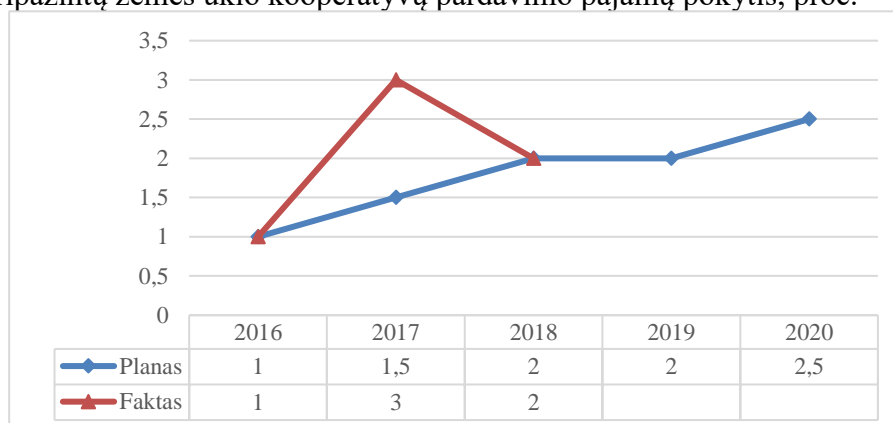
15 grafikas. Žemės ūkio kooperatyvų dalis pagal žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, proc.

Šaltinis: Žemės ūkio ministerijos duomenys

Kriterijaus „Žemės ūkio kooperatyvų dalis pagal žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą“ reikšmė planuojama nuo 2016 m. 2017 m. kriterijaus reikšmė pasiekta 4 proc. punktais mažesnė už planuojamą. Planavimo metu negalėjo būti žinoma, kokia dalis žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), sieksiančių dalyvauti pripažinimo procese pagal naujai įsigaliojusią pripažinimo tvarką ir kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) atitiktį Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo nustatytiems reikalavimams, galės pasiekti sugriežtintoje pripažinimo tvarkoje nurodytus reikalavimus. Sugriežtintus pripažinimo reikalavimus 2017 m. pasiekė mažiau žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų). 2018 metais pasiekta planuota reikšmė 34 proc.

16 grafikas. Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamų pokytis, proc.

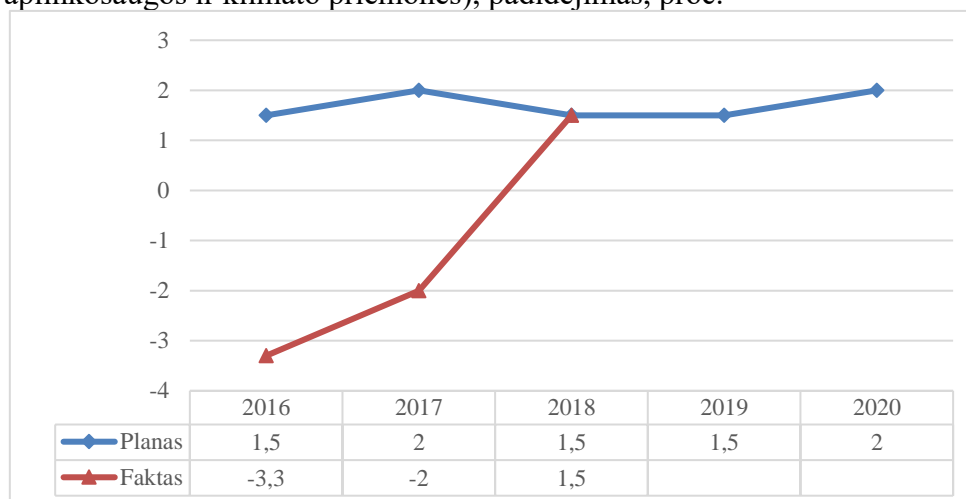
Šaltinis: Žemės ūkio ministerijos duomenys

Kriterijaus reikšmė planuojama nuo 2016 m. Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamos pamažu didėja. 2017 m. kooperatyvų pardavimo pajamos padidėjo 3 proc. (1,5 proc. punkto daugiau, nei planuota rodiklio reikšmė). 2018 m. pasiektas planuotas pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamų pokytis.

Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos atlieka 2018-03-01–2018-04-13 laikotarpiu pateiktų paramos paraiškų (pateiktos 209 paraiškos, kuriose numatyta 43 mln. Eur parama) pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ tinkamumo gauti paramą vertinimą. Šio paraiškų teikimo laikotarpio paramos gavėjais iki 2018 m. gruodžio pabaigos patvirtinta 117 pareiškėjų, kuriems numatyta skirti 22,97 mln. Eur paramos lėšų. Tarp finansuojamų paraiškų yra 6 žemės ūkio kooperatyvų pateiktos paraiškos, iš jų 4 kooperatyvai patvirtinti paramos gavėjais, skiriant 1,25 mln. Eur paramą.

4.5.2. Darbas. Skatinimo sistemos tausiam ūkininkavimui plėtoti diegimas

17 grafikas. Ploto, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės), padidėjimas, proc.

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys

Plotas, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės) 2017 m. sumažėjo 2 proc., palyginti su 2016 m. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ buvo deklaruotas 208,1 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų plotas, kuris atitinka planuotą reikšmę. Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ deklaruotas 48,9 tūkst. ha plotas (9,5 tūkst. ha mažesnis nei planuotas), nes daliai pareiškėjų pasibaigė prisiimtų įsipareigojimų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ vykdymas, o Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ pradėta įgyvendinti nuo 2015 m., bet nebuvo populiarūs tarp pareiškėjų. Tačiau 2018 m. birželio 12 d. Europos Komisija sprendimu C(2018) 3841 patvirtino Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programa) pakeitimą. Šiuo keitimu buvo papildytas Programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ 2 naujomis veiklomis „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ ir „Ražienų laukai per žiemą“. Tarpiniai pasėliai, nuėmus pagrindinių augalų derlių, savo antžemine mase dengia dirvos paviršius, todėl mažina dirvos eroziją, pagerina dirvožemio struktūrą, jo derlingumą, po jų auginimo mažėja piktžolių, ligų ir kenkėjų plitimas ariamojoje žemėje. Ražienų palikimas per žiemą sumažina vėjo ir vandens sukeltos erozijos pavojų. Peržiemojusiose ražienose dirvos paviršius būna apraizgytas augalų šaknų, taigi atsparesnis vandens ir vėjo sukeliama dirvos erozijai.

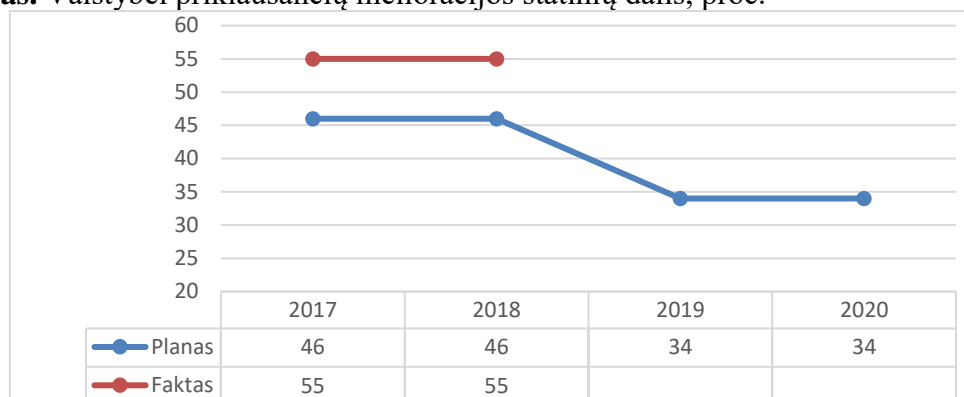
Atsižvelgiant į sudarytas papildomas finansines skatinimo priemones, nuo 2018 m. žemdirbiai galėjo prisiimti įsipareigojimus pagal šias 2 naujas veiklas 5 m. laikotarpiui ir gauti kompensacines išmokas.

Sėkmingos finansinio skatinimo priemonės 2018 metais įtakojo planuoto rodiklio pasiekimą, t. y., kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės), padidėjimą 1,5 proc.

4.5.3 darbas „Melioracijos sistemų nuosavybės santykių ir atsakomybės pertvarkymas“

Melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelio įteisinimas pakeičiant Melioracijos įstatymą

18 grafikas. Valstybei priklausančių melioracijos statinių dalis, proc.

Šaltinis: Žemės ūkio ministerijos duomenys

Planuojama, kad 2019 metais pakeitus Melioracijos įstatymą, valstybei priklausys 34 proc. melioracijos statinių.

2018 metais įgyvendintas melioracijos statinių racialesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelio parengimas. Žemės ūkio ministerijos užsakytu Agrarinės ekonomikos institutas parengė eksperimentinę plėtros studiją „Melioracijos statinių racialesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modeliai“ (toliau – Studija). Ministerija, pristatiusi Studijos rezultatus socialiniams partneriams ir ūkininkų, savivaldybių, Žemės ūkio rūmų atstovams, priėmė sprendimą pasirinkdama racionaliausią ir efektyviausią melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelį, kuris bus įteisintas pakeičiant Melioracijos įstatymą. Tai planuojama atlikti iki 2019 m. III ketv. Įstatymo projekto pakeitimų tikslas reglamentuoti: santykius tarp valstybės ir privačių naudotojų; žemės savininkų ir kitų naudotojų teises ir pareigas, susijusias su melioracijos statinių statyba, jų rekonstravimu, remontu, naudojimu, priežiūra ir apsauga; melioracijos statinių valstybinę kontrolę ir ekspertizę, projektavimą; melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitą ir erdviųjų duomenų tvarkymą; melioracijos statinių rekonstravimo, remonto ir priežiūros darbų finansavimo principus.

Planuojama, kad per 10–15 metų bus sutvarkyti visi melioracijos statiniai.

Melioracijos statiniai teikia naudą žemdirbiams, kaimo gyventojams ir visai visuomenei. Jie atlieka labai daug svarbių funkcijų – padeda saugoti gamtos išteklius bei išvengti potvynių, sudaro galimybę gauti didesnę derlių. Valstybės nuosavybei priskirtą melioracinės paskirties turtą (sureguliuoti upeliai, hidrotechnikos statiniai, polderiai ir kitos melioracijos sistemos, jeigu jose mechanškai keliamas vanduo, kanalizuoti grioviai), kuris paprastai ekonominę naudą teikia privataus, daugiausia žemės ūkio verslo, subjektams, numatyta išlaikyti valstybės lėšomis. Naudos gavėjų indėlis yra didžiausias, patiriamos su melioracijos statinių funkcionavimu susijusios išlaidos paskirstomos proporcingai gaunami naudai, valstybė padeda išlaikyti didžiausius, strateginę reikšmę turinčius objektus, prisideda finansuojant brangius investicinius projektus, dažniausiai tuos, kuriuose naudos gavėjai prisiima melioracijos statinių priežiūros įsipareigojimus. Įstatymo projekte numatytas naujas reguliavimas įtakos teigiamai gerinant verslo sąlygas bei jos plėtrą.

Svarbiausi atlikti darbai, įgyvendinant Vyriausybės programą

Žemės ūkio ministerija 2018 metais įgyvendino Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytus darbus ir veiksmus.

Dedamos pastangos sukurti finansines paskatas ūkininkų kooperavimuisi, taip didinant jų veiklos konkurencingumą. Tikslui pasiekti kooperatyvams, vykdančioms žemės ūkio veiklą, teikiama Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama

investicijoms į žemės ūkio valdas“ parama. 2018 metais šios veiklos paramos gavėjais patvirtinti 4 žemės ūkio kooperatyvai, kuriems skirta 1,25 mln. Eur parama.

Daugiau dėmesio skiriama smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams modernizuoti bei jų konkurencingumui didinti. Gerinant smulkiųjų ir vidutinių ūkių padėtį, priimtas sprendimas dėl papildomos išmokos už pirmuosius hektarus taikymo 2018 m., šiai išmokai skiriant 15 proc. visos ES tiesioginių išmokų metinės sumos (71 298 tūkst. Eur). Apie šį sprendimą informuota Europos Komisija.

Parama smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams teikiama pagal Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Šios veiklos srities paramos gavėjais 2018 metais patvirtinti 702 pareiškėjai, kurių ūkiai priskirti smulkių ir vidutinių ūkių kategorijai. Šių ūkių įgyvendinamoms investicijoms finansuoti skirta 35,0 mln. Eur paramos lėšų. Paramos intensyvumas, priklausomai nuo žemės ūkio sektoriaus, sudarė 40 proc. ar 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų vertės, didžiausia paramos suma projektui sudarė iki 400 tūkst. Eur.

Lietuvoje apie 700 ūkių draudžia pasėlius ir gyvūnus. 2018 m. pasėlius nuo stichinių meteorologinių reiškinių draudė per 600 ūkių, ūkinius gyvūnus mažiau nei 100 ūkių. Siekiant paskatinti ūkius aktyviau naudotis draudimo paslaugomis, pakeistos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Rizikos valdymas“ administravimo taisyklės. Keitimu paankstintas iki 50 proc. paramos dalies išmokėjimas, patvirtintas didesnis paramos intensyvumas: kompensuojama draudimo įmokos suma didinama nuo 65 proc. iki 70 proc., o žalos riba sumažinta nuo 30 proc. iki 20 proc.

Lietuvos žemės ūkio sektoriui pastaraisiais metais teko daug iššūkių dėl situacijos pieno rinkoje, liūčių sukeltų padarinių, afrikinio kiaulių maro ir kitų įvykių, todėl ypatingą dėmesį turime skirti rizikos valdymo priemonėms. Įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytus veiksmus, inicijuotas projektas „Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant Rizikų valdymo fondą“. Projekto valdymo darbo grupė iki 2017 metų pabaigos parengė Rizikų valdymo fondo įkūrimo koncepciją ir ją pristatė socialiniams partneriams. Išanalizuota teisinė aplinka ir numatyti būtini teisės aktų pakeitimai, susiję su Rizikų valdymo fondo steigimu, įmokų dydžių nustatymu, išmokų mokėjimu, žalų vertinimu, fondo administravimu. 2018 m. įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytus veiksmus, ministerijos vykdomo projekto „Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant Rizikų valdymo fondą“ darbo grupė parengė LR žemės ūkio, maisto ir kaimo plėtros įstatymo 9 str. keitimo projektą. Parengtas įstatymo projektas sudarys teisinės prielaidas steigti ir remti žemės ūkio rizikos valdymo fondus. Įstatymo projekto svarstymas numatytas Lietuvos Respublikos Seimo 2019 metų pavasario sesijoje. Kartu su įstatymo projektu parengtas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Rizikos valdymas“ veiklos srities „Pajamų stabilizavimo priemonės (rizikos valdymo fondai)“ aprašymo projektas. Priemonės aprašymas derinamas su Europos Komisija.

Įgyvendinant Plane numatytą veiksma „Vietinės gamybos produktų vartojimo didinimas plėtojant trumpąsias maisto tiekimo grandines“, 2018 m. paraiškų teikimui pagal Programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ padaryti priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai: projektų kontrolės laikotarpis sutrumpintas iki 3 metų, padidinta paramos suma vienam projektui nuo 90 tūkst. Eur iki 120 tūkst. Eur. Šios veiklos paramos gavėjais 2018 metais patvirtinti 3 pareiškėjai, kuriems numatyta skirti 191,1 tūkst. Eur paramą. Atlikus minėtus pakeitimus, siekiama skatinti inovacijas, bendradarbiavimą ir žinių bazės vystymą kaimo vietovėse; tikimasi geresnių ūkių ekonominės veiklos rezultatų; sudaromos palankesnės sąlygos ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui; siekiama intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, žemės ūkio įvairinimą; didinamas pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumas geriau juos integruojant į žemės ūkio ir maisto produktų grandinę per kokybės sistemas, žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, skatinant vietos rinkas ir trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir organizacijas bei tarpšakines organizacijas.

2018 m. įgyvendinti veiksmai:

- II ketvirtį 3.5.3 darbo 4 veiksmas „Valstybinės žemės perdavimo patikėjimo teise valdyti savivaldybėms tvarkos supaprastinimas“. Įgyvendinti numatyti veiksmai parengiant nutarimų „Dėl Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių patvirtinimo“, „Dėl naujų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“, „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ „Dėl Valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis taisyklių patvirtinimo“ pakeitimų projektus.

- I ketvirtį įgyvendintas 4.5.1 darbo 1 veiksmas „Finansinių paskatų ūkininkų susijungimui sukūrimas“. Siekiant skatinti ūkininkų bendradarbiavimą, jų kooperuotos veiklos konkurencingumą ir finansiškai remti kooperacijos plėtrą kaime patvirtintos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ įgyvendinimo taisyklės. Priemonė skirta gamintojų grupių steigimuisi ir apima žemės ūkio veiklą nuo gamybos iki realizavimo. Susijungę į gamintojų grupes (organizacijas) ūkininkai ir kiti gamintojai tampa aktyvesni, labiau diegia inovacijas, sėkmingiau prisitaiko prie naujų technologijų bei naujos besikeičiančios aplinkos, labiau tarpusavyje dalijasi patirtimi, turi geresnes galimybes naudotis praktinėmis, mokslinėmis ir techninėmis žiniomis. Šia veiklos sritimi prisidedama prie rinkos poreikius atitinkančių ūkių stiprinimo, smulkiųjų ūkių ekonominio gyvybingumo didinimo. Tikimasi, kad žemės ūkio veiklos subjektai pasinaudos sukurtomis finansinėmis paskatomis ūkininkų susijungimui ir tai padės spręsti kooperatyvų stambėjimo ir jungimosi problemas.

- III ketvirtį įgyvendintas 4.5.2 darbo 1 veiksmas „Finansinių paskatų žemdirbiams diegti aplinkai draugiškus metodus sukūrimas“. Patikslintas Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ aprašas, papildant priemonę 2 naujomis veiklomis „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ ir „Ražienų laukai per žiemą“. Tarpiniai pasėliai, nuėmus pagrindinių augalų derlių, savo antžemine mase dengia dirvos paviršius, todėl mažina dirvos eroziją, pagerina dirvožemio struktūrą, jo derlingumą, po jų auginimo mažėja piktžolių, ligų ir kenkėjų plitimas ariamojoje žemėje. Ražienų palikimas per žiemą sumažina vėjo ir vandens sukeltos erozijos pavojų. Peržiemojusiose ražienose dirvos paviršius būna apraizgytas augalų šaknų, taigi atsparesnis vandens ir vėjo sukeltam dirvos erozijai. Atsižvelgiant į sudarytas papildomas finansines skatinimo priemones, nuo 2018 m. žemdirbiai galėjo prisiimti įsipareigojimus pagal šias 2 naujas veiklas 5 m. laikotarpiui ir gauti kompensacines išmokas.

- IV ketvirtį įgyvendintas 4.5.23 darbo 1 veiksmas „Melioracijos statinių racionalių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelio parengimas“. Vadovaujantis parengtu modeliu, 2019 metais bus parengtas Melioracijos įstatymas apibrėšiantis melioracijos statinių valdymą, remontą ir atsakomybes.

Ministerija 2018 m. taip pat vykdė pagal suplanuotą eigą veiksmus, numatytus:

I prioriteto „Darni, atsakinga ir sveika visuomenė“ 1.5 kryptis „Aplinkos, tinkamos darniai gyventi visoms gyvybės formoms, kokybės užtikrinimas“:

1.5.1 darbas „Vandens telkinių ir jų vandens naudojimo valdymo upių baseinų principu įdiegimas, siekiant pagerinti vandens telkinių būklę“ 2 veiksmas „Aplinkosaugos atžvilgiu funkcionalios tręšimo ir stebėsenos sistemos sukūrimas“;

1.5.3 darbas „Teisinių ir ekonominių priemonių sukūrimas, siekiant sumažinti oro taršą ir klimato kaitą“ 7 veiksmas „Gerosios žemės ūkio praktikos kodekso atnaujinimas ir taikymas, siekiant mažinti neigiamą žemės ūkio poveikį vandens telkinių būklei, aplinkos orui ir klimatui“ ir 10 veiksmas „Priemonių, mažinančių aplinkos oro taršą amoniaku, skatinimas ir rėmimas, panaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos lėšas ir kitus galimus finansavimo šaltinius“.

III prioriteto „Viešojo sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas“:

3.1 kryptis „Viešojo sektoriaus efektyvumo didinimas“, 3.1.3. darbas „Valstybinio turto efektyvaus centralizuoto valdymo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ 5 veiksmas „Valstybinės žemės apskaitymas“;

3.2 kryptis „Viešųjų ir administracinių paslaugų modernizavimas ir informacinės visuomenės plėtra“ 3.2.1 darbas „Žmogaus patogumui skirtos viešosios paslaugos“ 5 veiksmas „Sudarymas teisinių, administracinių ir finansinių prielaidų centralizuotai kurti, teikti, gauti ir tvarkyti erdvinis topografijos ir inžinerinės infrastruktūros duomenis; sudaryti statinio informacinio modeliavimo norminių dokumentų kompleksą ir nacionalinį statybos informacijos klasifikatorių“;

3.5 kryptis „Vietos savivaldos ir regionų stiprinimas“, 3.5.2 darbas „Regionų valdymo ir savivaldos tobulinimas, diegiant atvirumo visuomenei ir partnerystės principus, priimant sprendimus“ 5 veiksmas „Žemės gražinimo proceso užbaigimas“.

IV prioriteto „Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra“ 4.1. kryptyje „Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra“, 4.1.6. darbas „Vidaus energijos gamybos didinimas, panaudojant vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius 3 veiksmas „Biodujų energijos galimybių, poreikių įvertinimas ir šios srities plėtra“.

Be to, pagal kompetenciją prisidėjome prie veiksmų, už kuriuos tiesiogiai atsakingos kitos ministerijos, įgyvendinimo.

Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatyti darbai žemės ūkio srityje yra orientuoti į konkrečių rezultatų siekimą. Ūkininkų derybinės galios stiprinimas, parama smulkiems ir vidutiniams ūkiams padeda didinti jų veiklos konkurencingumą, užtikrinti kaimo gyventojų pajamas ir užimtumą. Tai sudaro sąlygas efektyvinti žemės ūkio veiklą ir gaminti daugiau bendrosios žemės ūkio produkcijos, skaičiuojant 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, kartu skatinant aplinką saugantį ir puoselėjantį ūkininkavimą.

Žemės ūkio ministerija koordinuoja Nacionalinės 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros ir Tautinio paveldo apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programų įgyvendinimą. Informacija apie nurodytų tarpinstitucinių programų įgyvendinimą pateikiama ataskaitos 1 ir 2 prieduose, (pridedama).

PRIDEDAMA. 10 lapų.

Žemės ūkio ministras

Giedrius Surplys

NACIONALINĖS 2014–2020 METŲ GYVULININKYSTĖS SEKTORIAUS PLĖTROS PROGRAMOS 2018 METŲ ATASKAITA

Programos įgyvendinimą koordinuoja Žemės ūkio ministerija. Programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymais patvirtinti veiksmų planai Įgyvendinant Programą, dalyvauja Žemės ūkio ministerija, jos reguliavimo srities ir kitos su gyvulininkyste susijusios institucijos, kitos ministerijos, įstaigos, valstybės įmonės.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Eil. Nr.	Tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų pavadinimai, mato vienetai	Metinis planas*	Įvykdyta	Įvykdymo procentas
	Programos strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkinių gyvūnų augintojams užtikrinanti pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus			
	Visuomenės dalis, kuri renkasi lietuviškus gyvulininkystės produktus, procentais (nustatoma apklausos būdu), procentai	93	94	+1 proc. punktas
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – mėsa, procentai	56	49	-7 proc. punktai
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – pieno produktai, procentai	85	79	-6 proc. punktai
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – kiaušiniai, procentai	89	82	-7 proc. punktai
1.	Tikslas – didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą			
	Bendroji gyvulininkystės produkcija, mlrd. Eur	1,08	0,96	89
	Ūkinių gyvūnų skaičiaus didėjimas, palyginti su 2012 metais, procentais:			
	mėsinių veislių galvijų (ir mišrūnų)	13	79	+66 proc. punktai
	pieninių veislių galvijų	11,7	-27	-38,7 proc. punktai
	arklių	5,7	-6	-11,7 proc. punktai
	kiaulių	16,7	-6	-22,7 proc. punktai
	avių	16,7	53	+36,3 proc. punktai
	ožkų	11,7	59	+47,3 proc. punktai
	paukščių (vištos)	15	20	+5 proc. punktų
	triušių	10	-56	-66 proc. punktai

	bičių šeimų, vnt.	13	19	+6 proc. punktų
1.1.	Uždavinys: Palaikyti ūkinių gyvūnų augintojų pajamas – daugiausia savanoriškosios susietosios paramos ir papildomą nacionalinę paramą skirti gyvulininkystės sektoriui			
	Ūkinių gyvūnų, už kuriuos mokamos išmokos pagal specialiąją paramos schemą, skaičius, tūkst. vnt.	163	433	2,6 karto
	Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetai	95 500	38 195	–60 proc.
1.2.	Uždavinys: Didinti gyvulininkystės ūkių konkurencingumą – užtikrinti didžiausią investicinės paramos gyvulininkystės sektoriaus projektams įgyvendinti intensyvumą			
	Gyvulininkystės ūkių, kurie, gavę paramą, įdiegė naujas technologijas, dalis (iš visų gavusių paramą ūkių), procentai	50	99,8	+49,8 proc. punktai
	Gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų, kuriems suteikti kreditai su uždarnosios akcinės bendrovės Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija ir kompensuota dalis garantinio užmokesčio, skaičius, vienetai	95	69	–27 proc.
1.3.	Uždavinys: Užtikrinti gyvulininkystės ūkių, pagal teisės aktus negalinčių įsigyti daugiau žemės, veiklos tęstinumą ir plėtrą, žemės valdų struktūrų gerinimą – suteikti jiems pirmenybę nuomotis valstybinę žemę			
	Sudaryta ilgalaikių išpirktos žemės nuomos sutarčių su gyvulininkystės ūkiais, kurie patys negali žemės įsigyti dėl įstatymuose nustatyto įsigyjamos žemės ploto ribojimo, vienetai	7	0	0
1.4.	Uždavinys: Skatinti gyvulininkystės produkcijos gamybą ir eksportą			
	Išskirtinės kokybės gyvulininkystės produktų gamintojų dalis (iš visų išskirtinės kokybės produktų gamintojų), procentai	39	127	3,3 karto
	Ekologinės gamybos ūkiuose sertifikuotų gyvulių skaičiaus padidėjimas, procentai	2	14	+10 proc. punktų
	Tarptautinių parodų, kuriose dalyvauja Lietuvos gyvulininkystės produktų gamintojai (kasmet), vienetai	7	8	1,1
1.5.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės sektoriaus kooperaciją			
	Pripažintos gyvulininkystės produkcijos gamintojų grupės, vienetai	3	0	0
	Uždavinys: Skatinti technologinių procesų, susijusių su aplinkos apsauga, optimizavimą			
	Pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetai	3	0	0
	Mokymo renginių, informacinių kampanijų efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti skirtinguose upių baseinuose klausimais, vienetai	93	71	–23 proc. punktai
2.	Tikslas – diegti gyvulininkystės ūkiuose naujausias technologijas, mokslo laimėjimus, užtikrinti aukštos kvalifikacijos gyvulininkystės ūkiui būtinų specialistų rengimą			
	Vykdomų gyvulininkystės srities inovacinės praktikos sklaidos projektų (iš visų žemės ūkio	40	33	–7 proc. punktai

	inovacinės praktikos sklaidos projektų) dalis, procentai			
2.1.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės srities mokslinius tyrimus ir eksperimentinę veiklą			
	Finansuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros, taikomųjų mokslinių tyrimų projektų, vienetai	15	7	–53 proc. punktai
	Gyvulininkystės šakos eksperimentinių, mokomųjų ir bandymų ūkių infrastruktūros atnaujinimo projektų, vienetai	3	0	0
	Ūkiuose vykdomų gyvulininkystės šakos parodomųjų bandymų, vienetai	20	11	–55 proc. punktai
2.2.	Uždavinys: Aprūpinti gyvulininkystės ūkius kvalifikuotais specialistais			
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso gyvulininkystės studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	0	0
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso agronomijos studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	0	0
2.3.	Uždavinys: Skatinti vaikų ir jaunimo susidomėjimą gyvulininkystės sektoriumi			
	Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių gyvulininkystės edukaciniuose renginiuose, skaičius	500	3 889	7,8 karto
3.	Tikslas – tobulinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą, didinti veislinių ūkinių gyvūnų skaičių, saugoti ūkinių gyvūnų genetinius išteklius			
	Veislinių ūkinių gyvūnų (galvijų, arklių, kiaulių, avių, ožkų) dalis (iš visų ūkinių gyvūnų), procentais	27	18	–9 proc. punktai
3.1.	Uždavinys: Stiprinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą			
	Kontroliuotų per metus veislinių ūkinių gyvūnų, tūkst. vnt.	294	219	–25,5
	Veislinių ūkinių gyvūnų, įrašytų į kilmės knygas, tūkst. vnt.	75	45	–40
	Kontroliuojamų karvių produktyvumo (iš karvės primelžto pieno) didėjimas per metus, kilogramai	50	111	2,2 karto
	Surengtų kasmetinių veislinių ūkinių gyvūnų parodų, forumų, konferencijų, vienetai	3	4	133
3.2.	Uždavinys: Užtikrinti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimą			
	Sukomplektuotų per metus selekcinį branduolių, vienetais	13	19	146
4.	Tikslas – užtikrinti gyvūnų gerovę ir sveikatingumą			
	Galvijų bandų, dalyvaujančių įgyvendinant šalies sveikos bandos statuso programą (bandos, neužsikrėtusios tuberkulioze, leukoze, brucelioze), procentais	99,8	96,7	–3,1 proc. punkto
4.1.	Uždavinys: Užtikrinti tinkamą užkrečiamųjų ligų prevenciją, įgyvendinti ūkinių gyvūnų ligų stebėsenos programas			
	Lietuvos teritorija, apsaugota nuo ypač pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų, procentais	100	99,6	99,6
	Utilizuota per metus šalutinių gyvūninių produktų, tūkst. tonų	10,7	9,3	87

*) 2018 m. vertinimo kriterijų siektinos reikšmės apskaičiuotos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 nustatytas 2014, 2017 ir 2020 m. vertinimo kriterijų reikšmes.

Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys:

1 tikslo vertinimo (rezultato) kriterijų:

„Bendroji gyvulininkystės produkcija, mlrd. Eur“ – remiantis Statistikos departamento išankstinio vertinimo duomenimis, planuota reikšmė 2018 m. pilnai nepasiekta. Gyvulininkystės produkcijos vertė sumažėjo dėl žemų gyvulininkystės produktų supirkimo kainų.

„Ūkinių gyvūnų skaičiaus didėjimas, procentais“: viršyta mėšinių galvijų, avių ir ožkų skaičiaus didėjimo planuota reikšmė – tam įtakos turėjo susietosios paramos teikimas už mėšinių veislių galvijus, mėšines avis ir pienines ožkas bei parama už veislinių ūkinių gyvūnų įsigijimą; pieninių veislių galvijų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo žemos gyvulininkystės produkcijos supirkimo kainos, dėl ko kai kurie gyvulių laikytojai atsisakė pieninių veislių galvijų auginimo; bičių šeimų skaičiaus didėjimui įtaką turėjo bitininkystės sektoriuje teikiama parama, kasmet sulaukianti vis didesnio susidomėjimo.

1 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Ūkinių gyvūnų, už kuriuos mokamos išmokos pagal specialiąją paramos schemą, skaičius, tūkst. vnt.“ planuota reikšmė viršyta. 2013 metais planuojant vertinimo kriterijaus reikšmes specialioji parama buvo teikta tik mėšiniams galvijams ir mėšinėms avims, o naujuoju 2015–2020 m. laikotarpiu, patvirtintinus papildomai dvi naujas schemas – susietosios paramos mėšiai auginamų pieninių veislių buliams ir susietosios paramos pieninėms ožkoms, kai kurių rūšių ūkinių gyvūnų skaičius nuo 2013 metų ženkliai išaugo.

„Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetais“ planas neįgyvendintas, nes mažėja ūkių, laikančių gyvulius, ūkiai stambėja. informuojame, kad Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetais buvo – 38 195 (2018 m. teikta parama: parama už piena, specialioji išmoka už bulius, išmoka už karves žindenes ir telyčias, išmoka už ėriavedes, parama už papildomą bičių maitinimą).

„Gyvulininkystės ūkių, kurie, gavę paramą, įdiegė naujas technologijas, dalis (iš visų gavusių paramą ūkių), procentai“ planas viršytas, nes ūkininkai labai aktyviai diegia naujas technologijas gyvulininkystės ūkiuose. 2018 m. paramos lėšos mokėtos 1120 gyvulininkystės ūkiams, iš jų 1118 ūkių projektuose įdiegtos naujos technologijos

„Gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų, kuriems suteikti kreditai su uždarnosios akcinės bendrovės Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija ir kompensuota dalis garantinio užmokesčio, skaičius, vienetai“ planuota reikšmė neįgyvendinta. Rengiant Programą buvo planuota, kad gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų be ES paramos (teikiant kreditus su ES parama garantinis užmokestis nėra kompensuojamas) ir kurių įgyvendinimui bus imami kreditai su garantija, kasmet didės. Tačiau ūkio subjektai nesinaudojo, kaip planuota, kreditais su garantijomis ir projektus gyvulininkystės sektoriuje įgyvendino imdami kreditus be garantijos arba nuosavomis lėšomis.

„Sudaryta ilgalaikių išpirtos žemės nuomos sutarčių su gyvulininkystės ūkiais, kurie patys negali žemės įsigyti dėl įstatymuose nustatyto įsigijamos žemės ploto ribojimo, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes nėra viena įmonė nepareišė pageidavimo / poreikio. Be to, nuo 2014-05-01 pasikeitė teisinis reglamentavimas, įtvirtinta galimybė gyvulininkystės ūkiams, laikantiems daugiau kaip 500 SG, įsigyti daugiau nei 500 ha žemės. Šis pakeitimas taip pat galėjo sąlygoti poreikio nebuvimą valstybei išpirkti sklypus, vėliau nuomotinus gyvulininkystės ūkiams.

„Išskirtinės kokybės gyvulininkystės produktų gamintojų dalis (iš visų išskirtinės kokybės produktų gamintojų), procentai“ planuota reikšmė viršyta, nes 2018 m. pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų bičių produktų ir jų mišinių specifikaciją buvo sertifikuoti 127 pareiškėjai (sertifikuotos 4573 bičių šeimos).

„Ekologinės gamybos ūkiuose sertifikuotų gyvulių skaičiaus padidėjimas, procentai“ planuota reikšmė viršyta dėl didėjančio susidomėjimo ekologiniu žemės ūkiu ir dėl teikiamos paramos.

„Pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetai“ planuota reikšmė 2018 metais nepasiekta, nes užtruko paramos paraiškų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ vertinimas. Šiuo metu parama skirta 8 projektams, kuriuose prašoma paramos suma – 11,999 mln. Eur. Užtrukus projektų vertinimui pareiškėjai, patvirtinus paramą, susidūrė su problemomis užtikrinant projekto finansavimą skolintomis lėšomis. Šiuo metu pasirašytos 8 projektų įgyvendinimo sutartys ir projektai įgyvendinami.

2 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Finansuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros, taikomųjų mokslinių tyrimų projektų, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes 2018 m. buvo suformuotas mažesnis poreikis mokslinių tyrimų ir taikomiesiems darbams vykdyti.

„Gyvulininkystės šakos eksperimentinių, mokomųjų ir bandymų ūkių infrastruktūros atnaujinimo projektų, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių

įgyvendinimo taisyklėse nebuvo nustatyta išskirtinių sąlygų šiems ūkiams, buvo finansuojami visi projektai, atitinkantys bendrus nustatytus tinkamumo ir atrankos kriterijus.

„Ūkiuose vykdomų gyvulininkystės šakos parodomųjų bandymų, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes 2018 m. parama buvo skirta visiems parodomiesiems bandymams, kurie atitiko bendrus nustatytus reikalavimus (negauta daugiau paraiškų).

„Valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso gyvulininkystės studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais“ ir „Valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso agronomijos studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais“ planas neįgyvendintas, nes nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo redakcijai, nebeliko studijų tikslinio finansavimo. Naujos redakcijos įstatymo 83 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad ministerijos turi teisę apmokėti asmenų, studijuojančių valstybės nefinansuojamose studijų vietose, studijų kainą arba jos dalį iš joms patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Švietimo ir mokslo ministerija parengė Vyriausybės nutarimo, reglamentuojančio asmenų, studijuojančių valstybės nefinansuojamose studijų vietose, studijų kainos arba jos dalies apmokėjimo valstybės biudžeto lėšomis tvarką, projektą, kuris keletą kartų buvo derinamas su suinteresuotomis institucijomis, tačiau 2017 m. nutarimas nebuvo priimtas. Dėl šių priežasčių ŽŪM 2018 m. rudenį neturėjo teisinio pagrindo atrinkti į Aleksandro Stulginskio universitetą (ASU) ir Lietuvos sveikatos mokslų universitetą (LSMU) įstojusius studijuoti agronomijos ir gyvulininkystės specialybių asmenis, su kuriais galėtų sudaryti sutartis ir kurių studijos būtų remiamos iš ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų.

„Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių gyvulininkystės edukaciniuose renginiuose, skaičius“ planas viršytas, nes 2013 metais planuojant vertinimo kriterijaus reikšmes, dar nebuvo patvirtinta Šviečiamoji gyvulininkystės programa. Pradėjus įgyvendinti Šviečiamąją gyvulininkystės programą, kilo didelis susidomėjimas ir per 2018 m. įvyko 122 edukaciniai renginiai, kuriuose dalyvavo 3 889 dalyviai.

3 tikslo vertinimo (rezultato) kriterijaus:

„Veislinių ūkinių gyvūnų (galvijų, arklių, kiaulių, avių, ožkų) dalis (iš visų ūkinių gyvūnų), procentais“ planuota reikšmė nepasiekta, nes sumažėjo veislinių ūkinių gyvūnų (ženklinamų individualiai) skaičius. Tam įtakos turėjo žemos pieno supirkimo kainos (dėl to nemažai pieninių galvijų augintojų atsisakė veislininkystės veiklos), taip pat pasikeitė veislinių ūkinių gyvūnų įrašymo į kilmės knygas tvarka ir apmokėjimas (apmokama tik už per metus padarytus įrašus apie šiuo metu esančius gyvus veislinius gyvulius).

3 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Kontroliuojamų karvių produktyvumo (iš karvės primelžto pieno) didėjimas per metus, kilogramai“ planuota reikšmė viršyta, nes pieninės galvijininkystės srityje ūkiai intensyviai vykdo selekciją produktyvumo požymių didėjimo linkme.

„Sukomplektuotų per metus selekcinį branduolių, vienetais“ reikšmė viršyta, nes 2016 m. patikslintas UAB „Lietuvos žirgynas“ laikomų žirgų selekcinį branduolių skaičius, UAB „Šeduvos avininkystė“ suformuotas 1 naujas Lietuvos šurkščiavilnių avių selekcinis branduolys.

4 tikslo ir jo uždavinio vertinimo kriterijų planuotos reikšmės pasiektos 87–99 proc.

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ APSAUGOS, JŲ RINKOS IR AMATŲ PLĖTROS 2012–2020 METŲ PROGRAMOS 2018 METŲ ATASKAITA

Tautinio paveldo produktų valstybinė apsauga vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymu, o apsauga užtikrinama įgyvendinant Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 m. programą. Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrina LR Vyriausybė, Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM) ir jos įgaliota institucija, savivaldybių institucijos. Tokiu būdu, suvokiant kaimo vietovių svarbą išsaugant daugialypį Europos gamtos ir kultūros paveldą bei kraštovaizdį, investuojama į kaimo regionų tapatumo išlaikymą, sudaromos prielaidos kaimo vietovių patrauklumui didinti.

Siekdama užtikrinti tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą, išsaugoti sukauptą tradicinių amatų patirtį ir tautinio paveldo produktus, kaip neatsiejamą Lietuvos etninės kultūros dalį, bei pritaikyti juos aktualiems poreikiams, ŽŪM yra sudariusi sąlygas tradiciniams amatininkams kurti, pristatyti ir populiarinti tautinio paveldo produktus. Vykdoma tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną, tęsiamas tautinio paveldo produktų, tradicinių mugių, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių amatų meistrų atestavimas ir sertifikavimas, teikiama ES ir nacionalinė parama.

Priemonių plane numatyta įgyvendinti 18 priemonių (iš jų šešių priemonių įgyvendinimui finansavimas nenumatytas) (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Programos asignavimų panaudojimas 2018 metais

Tikslo, uždavinio ir priemonės pavadinimas	Asignavimai (eurais)		
	planuoti	panaudoti	panaudojimo procentas
Strateginis tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų – etninės kultūros vertybių – perėmimą ir tradicijų tęstinumą			
Tikslas – plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą			
Uždavinys – tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą			
Priemonė – tautinio paveldo produktų vertinimas, išvadų pateikimas ir patikrų atitikimas	5 000	4 332	87
Priemonė – fizinių ir juridinių asmenų, kurių gaminiai pripažinti A kategorijos tautinio paveldo produktais, sertifikavimo išlaidų kompensavimas	6 000	2 799	49 ⁶
Uždavinys – tobulinti teisinės prielaidas, skatinančias tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų išsaugojimą			
Priemonė – maisto produktų saugos higienos reikalavimų maisto gamintojams, kurie gamina tradicinius gaminius, nustatymas	0	0	0
Priemonė – tautinio paveldo produktų aprašų pagal atskirus etnografinius regionus rengimas	0	0	0

⁶Priemonei skirtų lėšų panaudojimo procentas mažas, nes dėl VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros reorganizavimo surinkta mažiau paraiškų ir suorganizuota mažiau ekspertų komisijos posėdžių.

Priemonė – parama tradicinių amatininkų ir tautinio paveldo veiklos subjektų projektams įgyvendinti	102 000	191 342	188 ⁷
Uždavinys – skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą			
Priemonė – parama tradicinių amatų centrų plėtrai	1 000 000	492 674	49 ⁸
Tikslas – išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą			
Uždavinys – tobulinti tradicinių amatininkų mokymus			
Priemonė – kompetencijų tobulinimo sistemos modelio sukūrimas ir seminarų organizavimas	0	0	0
Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus			
Priemonė – tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo programos rengimas ir mokymų organizavimas	5 700	11 400	200
Uždavinys – skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui			
Priemonė – mokymo metodinių rekomendacijų profesijos, bendrojo ugdymo mokytojams parengimas ir seminarų organizavimas	0	0	0
Uždavinys – vykdyti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną			
Priemonė – tradicinių amatų, tradicinių amatų centrų plėtros analizė	9 880	9 000	99
Priemonė – atestuotų tradicinių amatų meistrų įtraukimo į švietimo sistemą galimybių studija ir jos įgyvendinimas	0	0	0
Tikslas – formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvairdį šalyje ir užsienyje			
Uždavinys – populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas			
Priemonė – leidinių, pristatančių tautinio paveldo produktus šalyje ir užsienyje, finansavimas	7 300	0 ⁹	0
Priemonė – parama tautinio paveldo produktams pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo, žemės ir maisto ūkio specializuotose parodose ir mugėse	29 000	27 000	93
Priemonė – tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų kasmetinio konkurso organizavimas	8 000	8 000	100
Priemonė – tautinio paveldo konferencijos organizavimas	9 270	861	9 ¹⁰
Priemonė – prekybos tautinio paveldo produktais vietų kūrimo ir lengvatų suteikimo skatinimas	0	0	0
Uždavinys – skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktų projektų įgyvendinimą			
Priemonė – parama tradicinius amatininkus ir tautinio paveldo veiklos subjektus vienijančių asociacijų projektinei veiklai	0	0	0
Uždavinys – stiprinti asmenų užsiimančių tautinio paveldo veikla tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą su turizmo sektoriais			
Priemonė – tautinio paveldo produktus populiarinančių projektų turizmo sektoriuje finansavimas	0	0	0
Uždavinys – tobulinti informacinį tinklalapį, skirtą tradiciniams amatams plėtoti ir tautinio paveldo produktams populiarinti			

⁷ Trūkstant paramos lėšų projektams finansuoti, lėšos buvo perskirstytos iš kitos ŽŪM programos.

⁸ Du projektai dar vertinami.

⁹ Sutartis dėl leidinio apie tautinį kostiumą parengimo pratęsta 11 mėnesių, todėl mokėjimas nukeltas 2019 metams.

¹⁰ Priemonei skirtų lėšų panaudojimo procentas mažas, nes taupant lėšas konferencija suorganizuota Žemės ūkio ministerijoje.

Priemonė – tautinio paveldo interneto svetainės atnaujinimas ir priežiūra. Tautinio paveldo produktų informacinės sistemos palaikymas ir plėtojimas	1 850	1 002	54 ¹¹
1. Iš viso Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų (ŽŪM lėšos). Iš jų:	1 184 000	748 410	63
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	184 000	255 736	139
1.2. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos (įskaitant bendrojo finansavimo lėšas)	1 000 000	492 674	49
2. Kitų institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant TPP programą, lėšos:		413 011	
2.1. Savivaldybės		102 011	
2.2. Kultūros ministerija		311 000	
Iš viso TPP programos priemonėms finansuoti (1+2)		1 161 421	

2 lentelė. Priemonių plano vertinimo kriterijai ir jų įgyvendinimas

Tikslai ir uždaviniai	Tikslų (rezultato) ir uždavinių (produkto) įgyvendinimo vertinimo kriterijai	Planuojamos pasiekti reikšmės			Rezultatas 2018 m.	
		2018	2019	2020	reikšmė	pasiekimo lygis
Strateginis tikslas (01) Išsaugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų – etninės kultūros vertybių – perėmimą ir tradicijų tęstinumą						
1. Naujų darbo vietų, susijusių su tradicinių amatų veikla, skaičius. <i>Nustatoma, apklausiant 20 tradicinių amatų centrų. Apklauso duomenys parodė, kad į apklausos anketos klausimus atsakiusiuose tradicinių amatų centruose (N=14) per visą veiklos laikotarpį administracijai sukurtos 21,75, o amatininkams (veikiantiems pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymą) – 143,25 darbo vietos.</i>		80	90	100	165	206
2. Tautinio paveldo produktų paklausos didėjimas tarp vartotojų, proc. (dalis kasmet)		7	7	7	9,6	137
Tikslas Nr. 1 (01.01) Plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą						
1. Tradicinių amatininkų, pasinaudojusių valstybės pagalbos galimybėmis, dalis, proc. (dalis kasmet) <i>ŽŪM informacija. 2018 metais 233 tradiciniai amatininkai pasinaudojo valstybės pagalbos galimybės. Tai sudaro 28 proc. visų tautinio paveldo produktų kūrėjų.</i>		50	55	60	28	56
Uždavinys Nr. 1.1. (01.01.01) Tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą						
1. Gaminių, pripažintų tautinio paveldo produktais, skaičius.		3000	3500	4000	3041	101
2. Tradicinių amatininkų, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, skaičius		785	790	800	819	104
Uždavinys Nr. 1.2. (01.01.02) Tobulinti teisinės prielaidas, skatinančias tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų išsaugojimą						
1. Tautinio paveldo veiklos sričių, kurioms teikiama valstybės pagalba, skaičius		4	4	4	4	100
2. Tautinio paveldo objektų, būdingų konkrečiai vietai ar etnografiniam regionui, atitikties specifikacijų parengimas (skaičius kasmet)		1	–	–	0	0
Uždavinys Nr. 1.3. (01.01.03) Sudaryti sąlygas teikti valstybės pagalbą ir ES paramą tradiciniams amatininkams, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais						

¹¹ Priemonei skirtų lėšų panaudojimo procentas mažas, nes tiekėjas nupirkta pigiau, nei planuota. Paskutinis mokėjimas pagal sutartį – 2019 m.

1. Finansuotų projektų, susijusių su tautinio paveldo produktų plėtra, skaičius (skaičius kasmet) <i>ŽŪM informacija. 2018 metais finansuoti 233 projektai pagal Tautinio paveldo veiklos finansavimo taisyklės. Parama skirta pagal keturias tautinio paveldo veiklos sritis, kurioms teikiama valstybės pagalba.</i>	120	130	130	233	194
Uždavinys Nr. 1.4. (01.01.04) Skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą					
1. Įkurtų ir veiklą plėtojančių tradicinių amatų centrų skaičius	20	20	20	20	100
Tikslas Nr. 2 (01.02) Išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą					
1. Tradicinių amatininkų, kurių tradicinių amatų veiklos kvalifikacijos lygis pakilo, dalis, proc. (dalis kasmet)	50	60	80	0,4	0,8
Uždavinys Nr. 2.1. (01.02.01) Tobulinti tradicinių amatininkų mokymus					
1. Parengtos tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo metodikos	-	-	-	-	-
2. Sukurtas tradicinių amatininkų, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, kompetencijų ugdymo tinklas	-	-	-	-	-
Uždavinys Nr. 2.2. (01.02.02) Užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus					
1. Tradicinių amatininkų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, skaičius	150	150	150	158	105
2. Organizuotų vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymų skaičius	3	5	10	5	167
3. Apmokymų tradicinių amatininkų (pradedant internetinio verslo įgūdžių rinkodaros pagrindais ir baigiant tarptautinės internetinės prekybos įgyvendinimu) skaičius <i>Nustatoma, apklausiant 20 tradicinių amatų centrų. Apklausos duomenys parodė, kad į apklausos anketos klausimus atsakiusiuose tradicinių amatų centruose (N=14) per visą veiklos laikotarpį tik trijuose amatų centruose amatininkams buvo organizuoti mokymai.</i>	30	50	50	143	477
Uždavinys Nr. 2.3. (01.02.03) Skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui					
1. Tradicinių amatų meistrų, rengiančių tradicinių amatų edukacinius užsiėmimus vaikams ir jaunimui, skaičius	60	70	80	43	72
2. Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių tradicinių amatų edukaciniuose užsiėmimuose, skaičius	490	500	500	6115	12,5 karto
Uždavinys Nr. 2.4. (01.02.04) Atlikti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną					
1. Atliktų mokslinių tyrimų tautinio paveldo produktų išsaugojimo srityje skaičius (skaičius kasmet) <i>ŽŪM informacija. 2018 metais Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas atliko tyrimą „Tautinio paveldo apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros stebėseną“.</i>	2	2	2	1	50
Tikslas Nr. 3 (01.03) Formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvaizdį šalyje ir užsienyje					
1. Tautinio paveldo produktų įvaizdžio gerėjimas tarp vartotojų, proc. (dalis kasmet)	10	10	10	14,2	142
Uždavinys Nr. 3.1. (01.03.01) Populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas					
1. Išleistų leidinių ir vaizdinės medžiagos, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius (skaičius kasmet)	1	1	1	4	400
2. Finansuotų tradicinių parodų, mugių, konferencijų ir kitų renginių skaičius; (skaičius kasmet)	10	10	10	7	70
3. Prekybos vietų, skirtų prekiauti tautinio paveldo produktais, skaičius	5	7	10	6	120
4. Kasmet premijuotų tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų skaičius (skaičius kasmet)	2/1	2/1	2/1	2/1	100

Uždavinys Nr. 3.2. (01.03.02) Skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktų projektų įgyvendinimą					
1. Finansuotų, susijusių su tautinio paveldo produktų populiarinimu, projektų, kuriuos pateikė asociacijos, dalis, proc. (dalis kasmet) <i>ŽŪM informacija. Iš 122 pateiktų projektų 7 arba 5,7 proc. buvo pateikti asociacijų.</i>	9	9	10	5,7	63
Uždavinys Nr. 3.3. (01.03.03) Stiprinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą su turizmo sektoriais					
1. Įgyvendintų bendrų projektų, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius	10	10	10	12	120
Uždavinys Nr. 3.4. (01.03.04) Skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktų projektų įgyvendinimą					
1. Sukurtas tradicinių amatininkų poreikius atitinkantis tinklalapis ne tik lietuvių, bet ir užsienio kalbomis	3	3	3	3	100

Įgyvendinant strategiją ir jos įgyvendinimo programą 2018 metais, pasiektos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmės sudaro prielaidas teigti, kad 2020 metais dauguma laukiamų reikšmių bus pasiekta.

Šiandienos pasaulyje tautinis paveldas suteikia šaliai originalumo ir išskirtinumo. Europa ieško ne panašumo tarp tautų, o savitumo. Tradiciniai amatai – ideali tautos savitumo išraiškos forma. Šiandieniniame kontekste jie virsta patrauklia alternatyva, vis labiau įsigalinčiai, bet vis dėlto pasitikėjimą prarandančiai vartotojiškai kultūrai. Tad visuomenė natūraliai ima itin vertinti tradicinius amatus. Juolab, kad jie gražiai dera su šiandien ypač madingomis ekologijos, natūralumo ir kitomis idėjomis. Tai savo ruožtu skatina gamintojus gaminti ir rinkai teikti būtent tokiomis savybėmis pasižyminčius produktus. Žemės ūkio produkcijos gamintojai ieško būdų, kaip gerinti gaminamų produktų kokybę, kurti inovatyvų dizainą, panaudoti vietos išteklius. Ši nuostata nesiekia padidinti produkcijos apimčių, bet parodyti tokias gaminamų produktų savybes, kurios vis labiau vertinamos vartotojų. Tai padeda jiems konkuruoti su masinės gamybos produktais.